

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА»**

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 073 «Менеджмент»

(код, найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій та адміністрування»

(назва)

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.*

(підпис)

Євгеній ТИХОНЧЕНКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ здобувача

Виконав: здобувач вищої освіти гр. МНДМ-61
Євгеній ТИХОНЧЕНКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: к.е.н., доцент Анна СОРОКА

*науковий
ступінь, вчене
звання*

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Рецензент: к.е.н., доцент Ірина АГЄЄВА

*науковий
ступінь, вчене
звання*

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Київ 2025

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва

Кафедра Менеджменту
Ступінь вищої освіти Магістр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту

Анна СОРОКА

« _____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Тихонченко Євгеній Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Методичні підходи до розробки інвестиційної стратегії підприємства.

керівник кваліфікаційної роботи Анна СОРОКА, к.е.н., доцент,
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «30» жовтня 2025 р. № 467

2. Строк подання кваліфікаційної роботи « 22 » грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: наукова література, законодавчі й нормативні акти України та міжнародні стандарти, які регламентують особливості діяльності підприємства у тій чи іншій сфері, фінансова інформація з офіційного ПрАТ «Фармак» за 2022-2024рр; інформація щодо інвестиційної стратегії підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади формування інвестиційної стратегії підприємства.

Розділ 2. Оцінювання стану реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Розділ 3. Шляхи удосконалення процесу розробки інвестиційної стратегії підприємства.

5. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація.*

6. Дата видачі завдання « 30 » жовтня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Строк виконання
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи, обґрунтування актуальності та практичної значущості обраної теми. Аналіз літературних джерел.	01.09.2025- 29.10.2025
2.	Розробка плану дослідження. Підготовка основної частини кваліфікаційної роботи.	30.10.2025 - 06.12.2025
3.	Формулювання висновків та пропозицій. Систематизація джерел, які було використано під час дослідження. Загальне оформлення роботи.	08.12.2025 - 14.12.2025
4.	Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат	15.12.2025- 19.12.2025
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	22.12.2025- 26.12.2025
6.	Підготовка виступу та формування ілюстративного матеріалу	20.12.2025 - 11.01.2026
7.	Подання роботи до Екзаменаційної комісії	12.01.2026 - 16.01.2026
8.	Захист магістерської кваліфікаційної роботи	19.01.2026 - 22.01.2026

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Євгеній ТИХОНЧЕНКО

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник
кваліфікаційної роботи

(підпис)

Анна СОРОКА

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра: 82 стор., 15 рис., 18 табл., 69 джерела.

Мета роботи полягає у дослідженні та обґрунтуванні методичних підходів до розробки інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах господарювання, а також у формуванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності на прикладі ПрАТ «Фармак».

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації інвестиційної стратегії підприємства ПрАТ «Фармак» в умовах трансформації економічного середовища.

Предметом дослідження є сукупність методів, механізмів та інструментів розробки інвестиційної стратегії підприємства, що забезпечують прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень, ефективного використання інвестиційних ресурсів і досягнення стратегічних цілей розвитку ПрАТ «Фармак».

Короткий зміст роботи: у роботі досліджено теоретичні та методичні засади формування інвестиційної стратегії підприємства, визначено її роль у забезпеченні довгострокового розвитку та підвищенні конкурентоспроможності в сучасних умовах функціонування. Проаналізовано сучасний стан інвестиційної діяльності ПрАТ «Фармак», виявлено основні проблеми та чинники, що впливають на процес розробки й реалізації інвестиційної стратегії.

Обґрунтовано, що ефективна інвестиційна стратегія підприємства повинна базуватися на системному та стратегічному підходах, які передбачають узгодження інвестиційних цілей із загальною стратегією розвитку підприємства, оцінювання інвестиційних ризиків, вибір оптимальних джерел фінансування та прогнозування результативності інвестиційних проєктів. Особливу увагу приділено методичному забезпеченню процесу прийняття інвестиційних рішень та інформаційній підтримці управління інвестиційною діяльністю.

Запропоновані в роботі напрями вдосконалення інвестиційної стратегії сприятимуть підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів, забезпеченню фінансової стійкості та сталого розвитку ПрАТ «Фармак» у довгостроковій перспективі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ, УПРАВЛІННЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК, ПІДПРИЄМСТВО, ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ.

ABSTRACT

Text part of the master's qualification work: 82 pages, 15 pictures, 18 table, 69 sources.

Purpose of the study is to investigate and substantiate methodological approaches to the development of an enterprise investment strategy under modern economic conditions, as well as to formulate practical recommendations for improving the efficiency of investment activities using the example of “Farmak” PJ-SC.

Object of the study is the process of formation and implementation of the investment strategy of “Farmak” PJ-SC in the context of economic environment transformation.

Subject of the study is a set of methods, mechanisms, and tools for developing an enterprise investment strategy that ensure well-grounded investment decision-making, efficient use of investment resources, and achievement of the strategic development goals of “Farmak” PJ-SC.

Brief summary of the study: The paper examines the theoretical and methodological foundations of enterprise investment strategy development and determines its role in ensuring long-term growth and enhancing competitiveness under modern operating conditions. The current state of investment activities of “Farmak” PJ-SC is analyzed, and the key problems and factors influencing the process of investment strategy formation and implementation are identified.

The proposed directions for improving the investment strategy will contribute to increasing the efficiency of investment resource utilization, strengthening financial stability, and ensuring sustainable development of PJ-SC “Farmak” in the long term.

KEYWORDS: INVESTMENT STRATEGY, INVESTMENT ACTIVITY, METHODOLOGICAL APPROACHES, MANAGEMENT, INVESTMENTS, STRATEGIC DEVELOPMENT, ENTERPRISE, INVESTMENT DECISIONS.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.	10
1.1. Економічна сутність та роль інвестиційної стратегії в діяльності підприємства	10
1.2. Інструменти аналізу інвестиційної привабливості фармацевтичних компаній	20
1.3. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ПрАТ «Фармак».....	35
2.2. Аналіз сучасного стану фармацевтичних компаній на ринку України	42
2.3. Дослідження рівня інвестиційної привабливості фармацевтичної компанії ПрАТ «Фармак».....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	60
3.1. Оцінка інвестиційного потенціалу компанії в умовах сучасного розвитку.....	60
3.2. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності фармацевтичної компанії ПрАТ «Фармак».....	66
3.3. Формування стратегічного плану розвитку компанії за рахунок залучення інвестиційних ресурсів	74
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ.....	

Вступ

Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення методичних підходів до розробки та реалізації інвестиційної стратегії підприємств у сучасних умовах господарювання, які характеризуються нестабільністю економічного середовища, обмеженістю фінансових ресурсів, зростанням інвестиційних ризиків і підвищеними вимогами до ефективності використання капіталу. В умовах посилення конкурентної боротьби особливої значущості набуває формування обґрунтованої інвестиційної стратегії, яка забезпечує узгодження інвестиційних рішень із довгостроковими цілями розвитку підприємства, підвищення його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Для підприємств фармацевтичної галузі, зокрема ТОВ «Юніфарм», це питання є особливо актуальним з огляду на високу капіталомісткість інвестицій, необхідність модернізації виробничих процесів та впровадження сучасних технологій.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить, що проблемам формування та управління інвестиційною діяльністю і інвестиційною стратегією підприємств присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І. Ансофф, М. Аскінадзі, І. Бланк, П. Віленський, І. Віханський, П. Гайдуцький, О. Данілов, М. Денисенко, А. Ірдисов, П. Клівец, А. Касич, М. Книш, М. Корецький, В. Максимова, Т. Майорова, П. Маленков, Д. Мамотенко, І. Мойсеєнко, А. Пересада, С. Покропивний, В. Пономаренко, В. Попов, Л. Свистун, А. Стерлінг, І. Тарасенко, С. Хаймер, Н. Чумаченко, О. Ястремська та інших.

Водночас питання практичної реалізації методичних підходів до розробки інвестиційної стратегії на рівні конкретного підприємства, з урахуванням галузевих особливостей та реальних умов функціонування, потребують подальшого дослідження і поглиблення.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є формулювання та обґрунтування теоретичних і методичних засад розробки інвестиційної стратегії підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності на прикладі ТОВ «Юніфарм».

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких завдань:

- з'ясувати економічну сутність та роль інвестиційної стратегії в системі стратегічного управління підприємством;
- дослідити теоретичні основи та сучасні методичні підходи до розробки інвестиційної стратегії;
- проаналізувати сучасний стан інвестиційної діяльності ТОВ «Юніфарм» та фактори, що впливають на її формування;
- оцінити ефективність реалізації інвестиційних рішень на підприємстві;
- визначити основні проблеми та резерви підвищення ефективності інвестиційної діяльності;
- розробити напрями вдосконалення інвестиційної стратегії ТОВ «Юніфарм»;
- обґрунтувати доцільність запровадження запропонованих заходів та оцінити їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Предметом дослідження є сукупність методів, механізмів та інструментів розробки інвестиційної стратегії підприємства на прикладі ТОВ «Юніфарм».

Методологія і методи дослідження. У процесі дослідження використано методи аналізу та синтезу — для вивчення економічної сутності інвестиційної стратегії; системний і стратегічний підходи — для формування цілісного

бачення процесу її розробки та реалізації; методи економічного аналізу — для оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства; порівняльний та статистичний аналіз — для дослідження динаміки інвестиційних показників; табличний і графічний методи — для наочного подання результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є закони України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні матеріали, фінансова та управлінська звітність ТОВ «Юніфарм», наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, монографії, фахові публікації, а також матеріали офіційних Інтернет-ресурсів.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та роль інвестиційної стратегії в діяльності підприємства

Інвестиції є однією з ключових економічних категорій, що визначає можливості розвитку підприємств, галузей та економіки держави загалом. У загальному розумінні інвестиції трактуються як вкладення фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів з метою отримання економічного або соціального ефекту в майбутньому. Процес здійснення таких вкладень прийнято називати інвестуванням. У сучасних умовах господарювання інвестування розглядається не лише як спосіб збереження капіталу, а й як інструмент його примноження з урахуванням факторів ризику, інфляції та невизначеності зовнішнього середовища.

При ухваленні інвестиційних рішень інвестор, як правило, орієнтується не лише на досягнення прибутковості, а й на забезпечення мінімально прийняттого рівня дохідності з урахуванням компенсації можливих втрат від інфляційних процесів та винагороди за прийняття ризику. Саме ці чинники формують систему вимог інвестора до економічної ефективності вкладених коштів у реальний сектор економіки. Таким чином, інвестиції завжди пов'язані з очікуванням майбутнього результату та необхідністю балансування між дохідністю і ступенем ризику.

В умовах трансформації національної економіки інвестиційна активність підприємств відіграє визначальну роль у забезпеченні їх сталого розвитку, оновленні матеріально-технічної бази, впровадженні інновацій та підвищенні конкурентоспроможності. Важливе місце в цьому процесі займає інвестиційна

стратегія, яка виступає складовою загальної стратегії підприємства та визначає довгострокові напрями інвестиційної діяльності, обсяги ресурсів, джерела фінансування та очікувані результати [9, с. 75-86].

Саме через інвестиційну стратегію забезпечується узгодженість між стратегічними цілями підприємства та реальними можливостями їх фінансового забезпечення. Вона дозволяє систематизувати інвестиційні рішення, підвищити ефективність використання ресурсів і мінімізувати ризики інвестиційної діяльності. Без чітко сформованої інвестиційної стратегії підприємство втрачає здатність до стабільного розвитку та своєчасного реагування на зміни ринкового середовища.

У наукових дослідженнях значна увага приділяється також категорії інвестиційної привабливості, яка тісно пов'язана з формуванням інвестиційної стратегії. Поняття інвестиційної привабливості є багатогранним і розглядається з різних позицій. У працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених — таких як У. Шарп, Ю. Брігхем, Т. Коупленд, І. Бланк [4], В. Бочаров, Е. Крилов та інші — відсутній єдиний уніфікований підхід до його трактування, що пояснюється різноманітністю факторів, які формують привабливість підприємства для інвесторів.

Зокрема, Л. М. Путятіна визначає інвестиційну привабливість як комплексну економічну категорію, що відображає ефективність використання майнового потенціалу підприємства, рівень його платоспроможності, фінансової стійкості, а також здатність до інноваційного розвитку на основі підвищення прибутковості капіталу, техніко-економічного рівня виробництва та конкурентоспроможності продукції. Такий підхід свідчить про інтеграційний характер даного поняття.

Щиборщ К. та Бірман Р. трактують інвестиційну привабливість як доцільність вкладення капіталу в конкретне підприємство, яка визначається сукупністю внутрішніх і зовнішніх факторів, що характеризують його фінансово-господарську діяльність. У свою чергу, Е. І. Крилов, В. М. Власова

та М. Г. Єгорова наголошують, що інвестиційна привабливість формується не лише завдяки фінансовим показникам, а й через конкурентоспроможність продукції та рівень клієнтоорієнтованості підприємства, що забезпечує максимальне задоволення потреб споживачів [14].

Інший підхід пропонують І. В. Сергєєв, І. І. Веретенникова та В. В. Яновський, які розглядають інвестиційну привабливість у тісному взаємозв'язку з ефективністю інвестицій та інвестиційною діяльністю. На їхню думку, зростання ефективності інвестицій сприяє підвищенню рівня інвестиційної привабливості підприємства, що, у свою чергу, стимулює розширення масштабів інвестиційної діяльності.

Р. Прибитова доповнює наукові підходи, розглядаючи інвестиційну привабливість як самостійну економічну категорію, яка відображає ефективність використання майнового комплексу підприємства та його здатність до саморозвитку на основі зростання прибутковості капіталу і вдосконалення техніко-економічного рівня виробництва. В. А. Нікітіна акцентує увагу на співвідношенні прибутковості та ризику як ключовому критерію інвестиційної привабливості, підкреслюючи необхідність узгодження інтересів як інвестора, так і реципієнта інвестицій.

Варто зазначити, що інвестиції можуть здійснюватися у формі власних, позикових та залучених коштів, а також у вигляді матеріальних активів, інтелектуальної власності, майнових прав та інших ресурсів. Незалежно від форми, усі інвестиції мають вартісну характеристику, спрямовуються на створення або оновлення об'єктів підприємницької діяльності та формують активи підприємства.

Інвестиції відіграють надважливу роль як на макро-, так і на мікрорівні. На рівні національної економіки вони виступають основою економічного зростання, модернізації виробничих потужностей, підвищення продуктивності праці та добробуту населення. На рівні окремого підприємства

інвестиції є необхідною умовою забезпечення його стабільного функціонування та розвитку в довгостроковій перспективі [9, с. 75-86].

Зокрема, інвестиції спрямовуються на розширення виробництва, запобігання моральному і фізичному зносу основних засобів, підвищення технічного рівня виробництва, поліпшення якості продукції, реалізацію екологічних програм та досягнення інших стратегічних цілей підприємства. Усе це безпосередньо пов'язано з формуванням інвестиційної стратегії, яка визначає напрями та темпи розвитку підприємства.

У сучасних умовах посилення глобальної конкуренції вирішального значення набуває своєчасне впровадження ефективних технічних, виробничих та управлінських рішень. Саме тому розробка обґрунтованої інвестиційної стратегії є ключовим чинником забезпечення конкурентних переваг вітчизняних підприємств та їх успішної інтеграції у світовий економічний простір.

В умовах високої насиченості ринку та загострення конкурентної боротьби формування або пошук стійкої конкурентної переваги стає стратегічно необхідним завданням для кожного підприємства. Забезпечення конкурентоспроможності вимагає системного підходу до організації виробничо-господарської діяльності, фінансового управління та інвестиційного забезпечення. Одними з ключових інструментів зміцнення ринкових позицій підприємств виступають процеси концентрації, спеціалізації, комбінування та кооперування виробництва, які дозволяють оптимізувати витрати, підвищити продуктивність праці та ефективність використання ресурсів [34, с. 68-76].

Підвищення конкурентоспроможності може здійснюватися різними шляхами, вибір яких залежить від конкретної економічної ситуації, галузевої специфіки, фінансових можливостей підприємства та стану зовнішнього середовища. Історично найпоширенішою формою розвитку виробництва є концентрація, що полягає у зосередженні випуску одного або кількох

взаємопов'язаних видів продукції на великих підприємствах у межах певного регіону. Такий підхід дозволяє досягати ефекту масштабу, знижувати собівартість продукції та підвищувати її конкурентні характеристики.

Водночас, на думку експертів Всесвітнього економічного форуму, на ефективність розподілу ресурсів та загальний рівень конкурентоспроможності національної економіки негативно впливають такі фактори, як корупція, неефективність державного управління та надмірне податкове навантаження. Наявність подібних бар'єрів знижує інвестиційну активність, стримує розвиток підприємництва та обмежує можливості технологічного оновлення виробничих потужностей [1].

Слід зазначити, що економічні моделі окремих країн мають власні особливості формування конкурентних переваг. Так, у низці країн основу економіки становить видобуток та експорт природних ресурсів, однак паралельно розвиваються й високотехнологічні галузі, зокрема хімічна, енергетична, аерокосмічна, атомна, суднобудівна та оборонно-промислова сфери, що створює потенціал для довгострокового зростання.

Інвестиційна діяльність підприємства охоплює операції, пов'язані з придбанням земельних ділянок, будівель, споруд, машин та обладнання, нематеріальних активів, а також інших видів необоротних активів. Водночас вона включає і процеси їх реалізації. Грошові витрати на придбання таких активів формують відплив коштів, тоді як надходження від їх продажу — приплив фінансових ресурсів. Таким чином, інвестиційна діяльність безпосередньо впливає на фінансові результати підприємства та його платоспроможність [1].

Найбільша частка інвестиційної активності підприємств припадає на капітальні інвестиції, які мають довгостроковий характер та формують виробничий потенціал підприємства. До основних форм капітального інвестування належать:

1. Придбання цілісних майнових комплексів, а також операції зі злиття та поглинання підприємств. Ця форма інвестування є найбільш складною та ризикованою, водночас вона дозволяє забезпечити вертикальну або горизонтальну інтеграцію, диверсифікацію діяльності та розширення ринків збуту. Очікуваним результатом таких операцій є досягнення синергетичного ефекту за рахунок зниження операційних витрат, спільного використання ресурсів і взаємодоповнення технологій.

2. Нове будівництво як форма капітального інвестування передбачає створення нових виробничих об'єктів із повним технологічним циклом. Реалізація таких проєктів, як правило, здійснюється за індивідуальними інвестиційними програмами та сприяє істотному збільшенню масштабів господарської діяльності підприємства.

3. Розширення діючих потужностей та оновлення обладнання пов'язані з придбанням сучасних машин і механізмів, а також із заміною фізично та морально зношених основних засобів. Це дозволяє підвищити продуктивність праці, скоротити витрати виробництва та покращити якість продукції.

4. Технічне переозброєння (модернізація) передбачає вдосконалення технологічних процесів шляхом модернізації наявного обладнання або його заміни на більш прогресивні технічні рішення, що відповідають сучасним вимогам ринку.

5. Реконструкція охоплює комплексні перетворення у виробничому процесі підприємства, які можуть включати перебудову діючих приміщень, зведення нових об'єктів, зміну структури виробництва та повну заміну обладнання. Основною ознакою реконструкції є глибинна трансформація виробничої системи [2, с. 48-56].

За напрямками реалізації інвестиційна діяльність підприємства поділяється на внутрішню та зовнішню. Внутрішні інвестиції спрямовуються на розвиток власної матеріально-технічної бази, тоді як зовнішні — на

вкладення капіталу в інші суб'єкти господарювання або фінансові інструменти.

Розширення виробничих потужностей є об'єктивною передумовою зростання економічного потенціалу підприємства, збільшення обсягів випуску продукції, освоєння нових видів виробів та, як наслідок, підвищення рівня прибутковості та фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

За своєю спрямованістю інвестиційна діяльність підприємств ділиться на два елементарні типи: внутрішню та зовнішню рисунок 1.1.

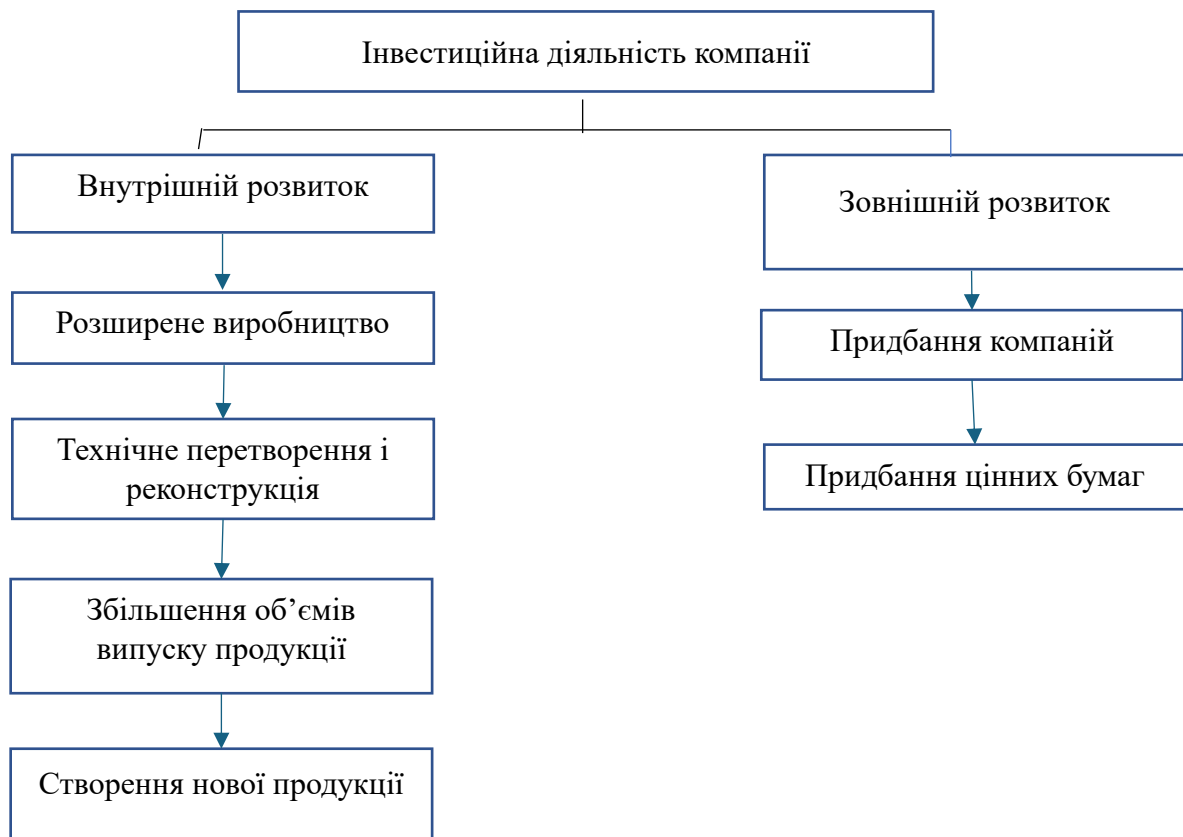

Рис. 1.1. Структура напрямів інвестиційної діяльності підприємства
Джерело: побудовано на основі [16, с.25].

Рисунок 1.1 відображає основні напрями інвестиційної діяльності підприємства, які поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішній напрям інвестування охоплює вкладення коштів у розвиток власної матеріально-технічної бази, модернізацію обладнання, розширення виробничих потужностей, удосконалення технологічних процесів, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження інновацій. Саме внутрішні інвестиції формують

основу зростання економічного потенціалу підприємства та забезпечують підвищення ефективності його операційної діяльності.

Зовнішній напрям інвестиційної діяльності передбачає вкладення фінансових ресурсів у сторонні об'єкти господарювання, фінансові інструменти, корпоративні права, цінні папери, а також участь у спільних інвестиційних проєктах. Зовнішні інвестиції спрямовані на диверсифікацію ризиків, отримання додаткового доходу та розширення економічних зв'язків підприємства. Оптимальне поєднання внутрішніх і зовнішніх напрямів інвестування дозволяє забезпечити фінансову стійкість підприємства, підвищити його конкурентоспроможність і створити передумови для сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Запровадження нових видів продукції у виробництво зумовлює низку позитивних економічних результатів, серед яких ключовими є зростання прибутковості підприємства, зокрема за рахунок диверсифікації виробничої діяльності, а також зниження рівня ризиків, що пов'язані з коливаннями попиту на окремі види продукції. Таким чином, розширення асортименту виступає дієвим інструментом стабілізації фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

У процесі розвитку інвестиційної діяльності підприємства внутрішні інвестиції поступово можуть трансформуватися у зовнішні. Такий перехід передбачає використання низки інструментів, серед яких особливе місце займають:

1. Придбання контрольного пакета акцій або повне поглинання підприємств, що здійснюється з метою:

- усунення недоліків у виробничо-збутовому ланцюгу;
- розширення або завоювання нових сегментів ринку;
- ефективного розміщення тимчасово вільних фінансових ресурсів;
- зміцнення партнерських і коопераційних зв'язків;
- диверсифікації та розширення сфер господарської діяльності.

2. Інвестування фінансових ресурсів з метою отримання стабільного доходу без безпосередньої участі в господарській діяльності, зокрема шляхом придбання цінних паперів. Такий підхід дозволяє суттєво знизити рівень ризику, проте водночас характеризується відносно невисоким рівнем дохідності.

Отже, інвестиційна діяльність підприємства в будь-якій формі спрямована на підвищення ефективності його функціонування, зростання рентабельності та, як результат, забезпечення стабільного приросту прибутку [16, с. 25–26].

Інвестиційна діяльність є необхідною складовою індивідуального кругообігу капіталу суб'єкта господарювання. Реалізація нових інвестиційних проєктів стає можливою завдяки результатам виробничої діяльності. Це означає, що будь-який вид підприємницької діяльності поєднує у собі як інвестиційні, так і виробничі процеси. Хоча на практиці ці сфери можуть розглядатися як відносно відокремлені, за своєю економічною суттю вони є взаємопов'язаними складовими єдиного відтворювального процесу.

Суб'єктами інвестиційної діяльності виступають комерційні підприємства, банківські та небанківські фінансово-кредитні установи, інвестиційні та посередницькі організації, фондові біржі, іноземні юридичні та фізичні особи, органи державної влади, а також міжнародні економічні організації.

Окремої уваги заслуговує питання інвестиційної привабливості, яке є визначальним фактором залучення капіталу. Основні її характеристики та класифікаційні ознаки наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація суб'єктів інвестиційної привабливості

№	Ознака	Суб'єкт
1	Значення в ході реалізація інвестиційної діяльності	1. Інвестор 2. Замовник 3. Підрядник 4. Користувачі об'єктів інвестиційної діяльності та ін.

2	Цілі капітальних вкладень	1. Стратегічні інвестори 2. Портфельні інвестори
3	Організаційно-правова форма	1. Індивідуальні (фізичні) особи 2. Інституційні (юридичні) особи
4	Приналежність до резидентів	1. Суб'єкти внутрішні 2. Іноземні суб'єкти

Джерело: складено автором на основі [6, с. 14–15].

Користувачами об'єктів інвестиційної діяльності можуть виступати юридичні та фізичні особи, органи державної й місцевої влади, іноземні держави, а також міжнародні організації, які безпосередньо здійснюють експлуатацію результатів інвестування. У більшості випадків замовник інвестиційного проєкту одночасно є і його користувачем. Саме він визначає ключові параметри та масштаби майбутніх інвестицій, забезпечує фінансове покриття витрат, укладає договори з виконавцями, координує їхню взаємодію та несе загальну відповідальність за процес реалізації інвестиційної діяльності [6, с. 14–15].

До об'єктів інвестиційної діяльності відносять насамперед капітальні вкладення, які відображають основні напрями здійснення інвестицій підприємством та характеризують напрями його стратегічного розвитку.

На передінвестиційному етапі, відповідно до обраної інвестиційної стратегії підприємства, здійснюється комплекс підготовчих заходів, а саме:

- формується стратегічна інвестиційна мета компанії;
- здійснюється відбір та систематизація інвестиційних ідей і пропозицій, спрямованих на досягнення поставленої мети;
- відібрані інвестиційні пропозиції трансформуються в інвестиційні проєкти;
- проводиться комплексна оцінка та вибір найбільш ефективного інвестиційного проєкту;
- розробляється детальний план реалізації обраного інвестиційного проєкту.

Отже, нами розкрито сутність інвестиційної діяльності підприємства, її роль у забезпеченні розвитку та підвищенні конкурентоспроможності. Визначено основні форми капітального інвестування, напрями внутрішнього та зовнішнього інвестування, а також охарактеризовано суб'єктів і об'єкти інвестиційної діяльності. Обґрунтовано значення передінвестиційного етапу як ключового елемента підготовки та реалізації ефективних інвестиційних проєктів. Доведено, що інвестиційна діяльність є необхідною умовою зростання прибутковості, оновлення виробничих потужностей і довгострокового розвитку підприємства.

1.2. Інструменти аналізу інвестиційної привабливості фармацевтичних компаній

Функціонування фармацевтичної компанії як складної соціально-економічної системи відбувається в умовах постійної взаємодії великої кількості внутрішніх і зовнішніх чинників. Саме їх сукупний вплив формує рівень інвестиційної привабливості підприємства та визначає доцільність вкладення капіталу з боку потенційних інвесторів. Узагальнюючи наукові підходи, фактори інвестиційної привабливості доцільно групувати на дві великі категорії: внутрішні та зовнішні.

Слід зазначити, що у науковій літературі відсутній єдиний універсальний підхід до класифікації факторів інвестиційної привабливості. Це зумовлено багатоваріантністю об'єктів інвестування, різними цілями інвесторів, а також специфікою галузей економіки. Для фармацевтичної сфери характерною є підвищена чутливість до регуляторного середовища, рівня інноваційності, стандартів якості продукції та науково-дослідного потенціалу.

Зовнішні фактори здійснюють опосередкований, проте вагомий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємства. Вони формуються на макро-

та мезорівнях і не залежать безпосередньо від діяльності самої компанії. До цієї групи належать інвестиційна привабливість країни, регіону та відповідної галузі. Оцінювання даних характеристик здійснюють міжнародні та національні рейтингові агентства, зокрема Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings, «Експерт РА» та інші [8].

На рівні держави до ключових чинників інвестиційної привабливості належать: політична стабільність, стан економіки, рівень розвитку фінансово-кредитної системи та фондового ринку, ефективність податкової політики, рівень інфляції, досконалість законодавства у сфері інвестиційної діяльності, рівень корупції, ступінь захисту прав інвесторів, темпи науково-технічного прогресу та загальний рівень інвестиційних ризиків. Для фармацевтичних підприємств особливе значення має державне регулювання обігу лікарських засобів, наявність системи сертифікації, ліцензування та контролю якості продукції.

Інвестиційна привабливість регіону визначається сукупністю його ресурсного потенціалу, умовами ведення бізнесу, розвитком інфраструктури та рівнем соціально-економічного розвитку. У наукових дослідженнях існують різні підходи до групування регіональних факторів. Зокрема, К. В. Балдін виділяє сприятливі та несприятливі чинники впливу. Н. І. Пасяда та О. М. Асаул пропонують класифікувати фактори за напрямками впливу (потенціал, ризики, інвестиційна активність) та за тривалістю дії (стійкі, повільно змінювані та швидкозмінні). В. М. Аскінадзі та В. Ф. Максимова поділяють фактори на об'єктивні та суб'єктивні.

Для аналізу зовнішніх чинників застосовуються такі інструменти:

1. Рейтинги та індекси міжнародних і національних агентств (Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings, «Експерт РА»), які оцінюють політичну та економічну стабільність, рівень корупції, податкову політику та фінансову систему країни;

2. PEST-аналіз для оцінки політичних, економічних, соціальних та технологічних чинників;

3. SWOT-аналіз регіону або галузі, який дозволяє визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для інвестування;

4. Аналіз галузевого потенціалу, що включає оцінку конкуренції, ємності ринку, бар'єрів входження, еластичності цін та доступності ресурсів.

Оцінювання інвестиційного потенціалу регіону проводиться через систему показників:

Виробничий потенціал — оснащеність сучасним обладнанням, рівень розвитку технологій, можливості розширеного виробництва;

Трудовий потенціал — кількість та якість працездатного населення, рівень освіти та професійної підготовки;

Споживчий потенціал — платоспроможність населення та прогнозований попит на продукцію;

Інфраструктурний потенціал — транспортна, енергетична, логістична та комунікаційна інфраструктура;

Фінансовий потенціал — обсяги фінансових ресурсів, можливості залучення кредитів та інвестицій;

Інноваційний потенціал — наявність науково-дослідних центрів, технопарків, інноваційних підприємств;

Природно-ресурсний потенціал — забезпеченість сировиною та екологічні умови;

Інституційний потенціал — розвиток ринкових інститутів і ефективність правового регулювання;

Туристичний потенціал — оцінка економічної активності регіону та рівня розвитку сервісної інфраструктури [34, с. 68-76].

Інвестиційний ризик оцінюється за шістьма основними категоріями: соціальний, економічний, фінансовий, екологічний, кримінальний та управлінський ризики. Для кожного з них застосовуються спеціальні

показники та аналітичні методики, що дозволяють визначити їхній вплив на інвестиційну привабливість.

Таким чином, інвестиційна привабливість фармацевтичної компанії формується під впливом складної багаторівневої системи зовнішніх факторів, які створюють загальні умови для залучення капіталу, розвитку виробництва, впровадження інновацій та забезпечення стабільного функціонування підприємства.

В таблиці 1.2, відображено узагальнення внутрішніх та зовнішніх факторів інвестиційної привабливості фармацевтичної компанії.

Таблиця 1.2

Внутрішні та зовнішні фактори для фармацевтичної компанії

Категорія факторів	Основні приклади
Внутрішні фактори	Фінансовий стан; виробничий та інноваційний потенціал; кадрові ресурси; репутація та бренд
Зовнішні фактори	Державне регулювання та законодавство; економічна стабільність; фінансово-кредитна система; інфраструктура; купівельна спроможність населення; науково-технічний прогрес; ринкові інститути; природно-ресурсні умови; рівень розвитку ділового та туристичного потенціалу

Джерело: складено автором на основі [34, с. 68-76].

Таблиця 1.2 відображає основні внутрішні та зовнішні фактори, що визначають інвестиційну привабливість фармацевтичної компанії. Внутрішні фактори пов'язані з фінансовим станом, виробничими потужностями, кадровим потенціалом та репутацією підприємства, тоді як зовнішні фактори визначаються економічною, регуляторною, інфраструктурною та соціально-політичною середовищем регіону та країни. Сукупний вплив цих чинників формує доцільність вкладення капіталу та сприяє розвитку компанії.

Інвестиційний ризик є важливим компонентом зовнішніх факторів і включає шість основних видів, кожен з яких містить низку конкретних показників, що впливають на рівень ризику та загальну інвестиційну привабливість регіону:

Соціальний ризик – характеризує соціальну напруженість у регіоні, яка може виникати через зниження рівня життя, демографічні проблеми або недовіру населення до влади.

Економічний ризик – відображає нестабільність економічного розвитку регіону та коливання макроекономічних показників.

Фінансовий ризик – оцінює збалансованість фінансових потоків підприємств та регіонального бюджету.

Екологічний ризик – визначає рівень забруднення навколишнього середовища та вплив на виробничу діяльність.

Кримінальний ризик – оцінює рівень злочинності, тяжкість правопорушень та економічних злочинів у регіоні.

Управлінський ризик – відображає ефективність соціальних та управлінських систем, якість бюджетного управління та наявність стратегічних програм.

Фармацевтичні компанії функціонують у складних соціально-економічних умовах, де на їхню діяльність впливає велика кількість зовнішніх і внутрішніх чинників. Для визначення інвестиційної привабливості підприємства використовуються різні аналітичні інструменти, що дозволяють оцінити як потенціал розвитку, так і ризики вкладення капіталу[11].

Зовнішні фактори формуються на макро- та мезорівнях і не залежать безпосередньо від діяльності компанії, але значно впливають на її інвестиційну привабливість. До них належать: інвестиційна привабливість країни, регіону та відповідної галузі.

Внутрішні фактори мають прямий вплив на інвестиційну привабливість фармацевтичного підприємства та підлягають контролю з боку менеджменту. Основні групи внутрішніх факторів оцінюються через відповідні аналітичні інструменти:

Фінансове становище — аналіз балансу, ліквідності, рентабельності, структури капіталу та оборотності коштів;

Якість менеджменту — оцінка ефективності управління, наявності стратегії розвитку, клієнтоорієнтованості, здатності адаптуватися до змін, конкурентоспроможності продукції;

Інвестиційна діяльність — аналіз наявності інвестиційної програми, обсягу інвестицій та ефективності управління проектами;

Інноваційна діяльність — оцінка інноваційної програми, стимулювання інновацій, інноваційної активності та науково-технічного потенціалу;

Виробничі фактори — ефективність виробничих процесів, якість технологій та обладнання;

Ринкова стійкість — позиції підприємства на ринку, частка ринку, стійкість до змін попиту;

Юридичні чинники — дотримання законодавства, патентний захист, правова безпека діяльності [11].

Кожна група внутрішніх факторів оцінюється за сукупністю показників, що дозволяє формувати об'єктивну та комплексну оцінку інвестиційної привабливості компанії.

Інноваційна діяльність спрямована на впровадження нових технологій, розширення асортименту та підвищення ефективності виробництва, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємства. Оцінка здійснюється за такими критеріями:

Інноваційна стратегія – наявність програми розвитку технологій та інновацій.

Стимулювання інновацій – пріоритетність інноваційної діяльності у стратегії підприємства.

Інноваційна активність – інтенсивність розробки та впровадження нових технологій чи продуктів.

Науково-технічний потенціал – ресурси та можливості для проведення досліджень та впровадження нових технологій.

Таким чином, внутрішні фактори інвестиційної привабливості формують основу оцінки підприємства як об'єкта для інвестування. Вони включають фінансовий стан, якість управління, інвестиційну активність та інноваційну спроможність, які разом визначають стійкість та перспективи розвитку компанії.

На основі аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів виділяють ключові показники, що найбільше впливають на інвестиційну привабливість фармацевтичного підприємства представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Внутрішні фактори інвестиційної привабливості фармацевтичного підприємства

Група факторів	Критерії оцінки	Значення для інвестора
Фінансове становище	Структура та джерела фінансування; платоспроможність; оборот капіталу; прибутковість; ліквідність	Визначає стабільність підприємства та здатність до саморозвитку
Якість менеджменту	Розвиток управлінських стандартів; наявність стратегії; клієнтоорієнтованість; гнучкість у змінах; конкурентоспроможність продукції; стійкість зв'язків із постачальниками; управління бізнес-процесами	Оцінка ефективності управління, здатності до адаптації та реалізації стратегічних цілей
Інвестиційна діяльність	Наявність інвестиційної програми; обсяг інвестицій; ефективність управління проектами	Відображає здатність залучати та ефективно використовувати капітал для розвитку
Інноваційна діяльність	Інноваційна стратегія; стимулювання інновацій; інноваційна активність; науково-технічний потенціал	Визначає рівень інноваційної спроможності та здатність підвищувати конкурентоспроможність підприємства

Джерело: складено автором на основі [12, 14].

В таблиці 1.3 узагальнено основні внутрішні чинники інвестиційної привабливості фармацевтичного підприємства, що безпосередньо контролюються компанією. Вона дозволяє оцінити фінансовий стан, ефективність управління, рівень інвестиційної та інноваційної діяльності, а

також здатність підприємства до розвитку і зміцнення конкурентних позицій на ринку. Кожна група факторів поділяється на окремі показники, які дають об'єктивну оцінку діяльності компанії та її привабливості для інвесторів.

Отже, для фармацевтичних компаній ключовим є використання комплексного підходу до оцінки інвестиційної привабливості, який поєднує аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів. Аналітичні інструменти, такі як рейтинги, фінансові коефіцієнти, SWOT- та PEST-аналіз, індекси потенціалу та ризику, дозволяють інвестору об'єктивно оцінити стан компанії та прийняти обгрунтоване рішення щодо вкладення капіталу.

1.3. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств

Оцінювання інвестиційної привабливості підприємств є складним багатофакторним процесом, який передбачає використання різних методичних підходів для об'єктивного визначення потенціалу підприємства як об'єкта інвестування. У науковій літературі існує широкий спектр методик, що дозволяють оцінювати фінансово-економічні, стратегічні та ризикові аспекти діяльності підприємств [1, с. 23–27].

Серед класичних підходів автори виділяють фінансово-економічні методи, що базуються на аналізі фінансових показників підприємства, таких як рентабельність, ліквідність, структура капіталу, динаміка прибутку та інші [2, с. 45–50]. Ці методи дозволяють оцінити стабільність та ефективність діяльності підприємства з точки зору інвестора.

Комплексні методи, запропоновані низкою дослідників, включають не лише фінансові показники, а й стратегію розвитку, ринкову позицію, управлінські та інноваційні аспекти діяльності підприємства [3, с. 78–84; 4, с.

102–107]. Такі підходи дозволяють більш точно визначити потенційні можливості та ризики підприємства у контексті конкретної галузі.

Сучасні автори, зокрема В. Москвін та Д.А. Єндовицький, пропонують використання інтегрованих методик, які поєднують фінансово-економічні показники, ризикові оцінки, а також макро- та мікрофактори зовнішнього середовища [5, с. 115–120]. Особливу увагу вони приділяють методам, що враховують інноваційний потенціал, технологічний розвиток та регуляторне середовище, що є надзвичайно важливим для фармацевтичних компаній.

У країнах Європи досить поширеними інструментами оцінки інвестиційної привабливості підприємств є рейтингові методики, зокрема Fortune 500, Global 1000, BusinessWeek 1000. Вони дозволяють ранжувати компанії за показниками фінансово-господарської діяльності, такими як обсяги доходів та прибутку, активи, ефективність інвестицій, темпи зростання доходів та чисельності працівників, а також ринкова капіталізація [9].

За методикою Forbes, для оцінки інвестиційної привабливості підприємства виділяють чотири ключові показники: виручка компанії; прибутковість капіталу; ринкова ціна акцій; чиста рентабельність [9].

Дослідники А. Chandra і А. Reinstein розширили цю методику, запропонувавши додаткові фінансові індикатори, що дозволяють точніше оцінити потенціал компанії для інвестування. Серед них: темпи зростання виручки та чистого прибутку, прибуток на одну акцію та його динаміка за п'ятирічний період, дивідендна прибутковість, співвідношення «ціна/прибуток», частка позикових коштів, балансову та ринкову вартість акцій. При цьому якісні показники, такі як корпоративне управління або інноваційний потенціал, у цій моделі не враховуються, оскільки вони менш впливають на рішення традиційного інвестора [11].

Водночас запозичені закордонні підходи мають певні обмеження. Вони здебільшого орієнтовані на аналіз фінансових потоків, а не на реальні інвестиції. Крім того, моделі для реальних інвестицій розроблені з

урахуванням стабільного економічного середовища, тому не завжди придатні для умов динамічних ринків. Більшість таких методик базується на несистематизованих показниках фінансового стану підприємства, що робить їх ретроспективними, тоді як інвестор потребує оцінки майбутніх перспектив діяльності. Часто використовуються експертні оцінки, які містять елемент суб'єктивності і можуть не відображати реальний інвестиційний ризик [11].

Для комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств широко застосовуються фінансові коефіцієнти. Їх значення максимально розкривається при аналізі динаміки протягом декількох років, наприклад, 3–5 років, що дозволяє виявити тенденції розвитку та фінансову стабільність компанії.

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємств у практиці широко застосовуються різноманітні рейтингові методики, які дозволяють систематизувати фінансові та економічні показники компаній та визначити їхню привабливість для потенційних інвесторів. Кожен підхід має свої сильні та слабкі сторони: одні орієнтовані на фінансові показники, інші – на динаміку розвитку підприємства або на якісні характеристики менеджменту та інноваційної діяльності.

Нижче наведена таблиця 1.4, яка узагальнює основні методики рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємств, показуючи ключові показники, переваги та обмеження кожного методу. Це порівняння дозволяє об'єктивно оцінити, які підходи найбільш ефективні для комплексного аналізу фармацевтичних компаній, і слугує підґрунтям для вибору методики, адаптованої до специфіки галузі та цілей інвесторів.

Таблиця 1.4

Методики рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Методика	Основні показники	Переваги	Недоліки
Forbes	Виручка, прибутковість капіталу, ринкова ціна акцій, чиста рентабельність	Простота, орієнтація на фінансові показники, міжнародне визнання	Не враховує якісні чинники, орієнтована на ринок капіталу

Продовження таблиці 1.4

Fortune 500	Доходи, активи, ринкова капіталізація	Дозволяє ранжувати великі компанії, міжнародна база даних	Фінансовий фокус, не враховує регіональні особливості
A. Chandra і A. Reinstein	Темпи зростання виручки та прибутку, прибуток на акцію, дивідендна прибутковість, коефіцієнт «Ціна/прибуток»	Додає деталі для інвесторів, враховує динаміку фінансових показників	Не враховує якість менеджменту та інноваційний потенціал
BusinessWeek 1000	Доходи, прибуток, ринкова капіталізація, зростання працівників	Оцінка комплексна, враховує людський ресурс	Переважно для великих компаній, не враховує внутрішні процеси

Джерело: складено автором на основі [9].

Зведена таблиця демонструє різноманіття підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств та підкреслює, що жодна методика не є універсальною. Одні методи орієнтовані переважно на фінансово-економічні показники, інші – враховують динаміку розвитку компанії та її інноваційний потенціал. Комплексний аналіз дозволяє поєднати кількісні та якісні критерії, що особливо важливо для фармацевтичної галузі, де ефективність діяльності визначається не лише фінансовими результатами, а й рівнем науково-технічного розвитку, інноваційними проєктами та стратегічним управлінням.

Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств відобразимо на рисунку 1.2.

Спробуємо розібратися в цих трьох методах оцінки інвестиційної привабливості підприємства більш детально.

Фінансово-економічні методи базуються на аналізі бухгалтерської та фінансової звітності підприємства. Основні показники включають:

- рентабельність активів та капіталу;
- ліквідність та платоспроможність;
- оборотність капіталу;

- структура фінансування;
- динаміка прибутку та збитків [4, с. 102–107].

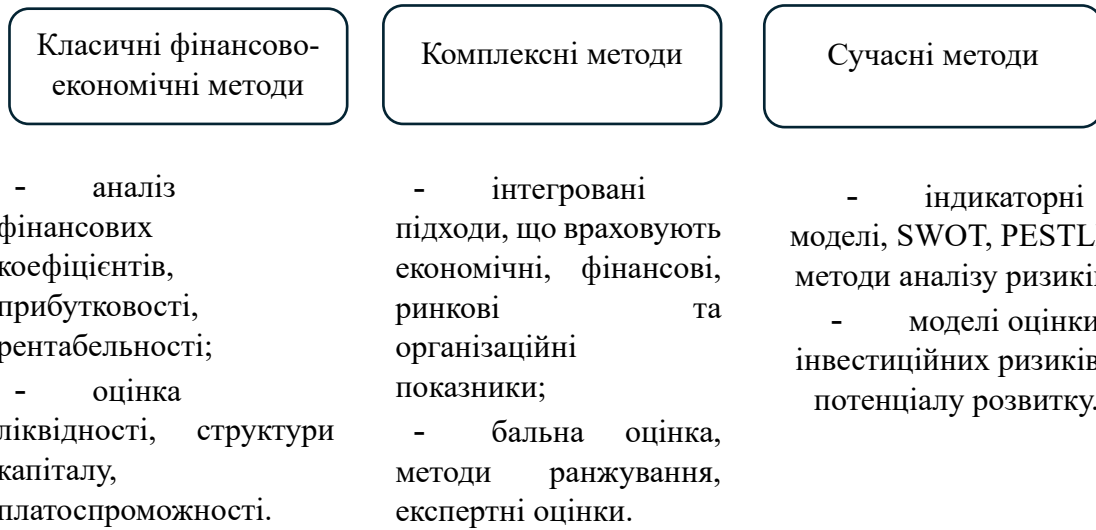

Рис. 1.2. Схема класифікації методів оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Джерело: побудовано автором на основі [9].

Ці методи дозволяють оцінити стабільність підприємства та його здатність генерувати дохід, що є важливим для інвесторів. Наприклад, високий рівень рентабельності свідчить про ефективність використання ресурсів підприємства таб 1.5.

Таблиця 1.5.

Основні фінансові показники для оцінки інвестиційної привабливості фармацевтичних компаній

Показник	Формула / розрахунок	Значення для інвестора	Примітка
Рентабельність капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	Висока – привабливість	Враховує прибутковість власних коштів
Ліквідність	Поточні активи / Поточні зобов'язання	>1 – стабільність	Забезпечує виконання короткострокових зобов'язань
Довгострокова заборгованість	Борг / Активи	Менше 0,5 – стабільність	Важливо для великих інвестицій

Джерело: складено автором.

Комплексні методи поєднують фінансові показники з аналізом управлінських, стратегічних та інноваційних факторів. До таких методик відносять рис. 1.3:

Метод бальної оцінки (Scorecard) – оцінка підприємства за кількома критеріями (фінансові, ринкові, управлінські, інноваційні) із присвоєнням балів [5, с. 115–120].

Метод інтегрованого показника привабливості (Integrated Attractiveness Index) – зважене сумування показників різних груп факторів [6, с. 88–93].

Метод експертних оцінок – використання думок фахівців для визначення рівня інвестиційної привабливості [7, с. 101–106].

Інтеграція ризик-аналізу в оцінку інвестиційної привабливості є критичною, особливо для фармацевтичних компаній. Основні види ризиків включають:

- фінансові;
- ринкові;
- операційні;
- технологічні;
- регуляторні;
- соціальні та екологічні [8, с. 134–139].

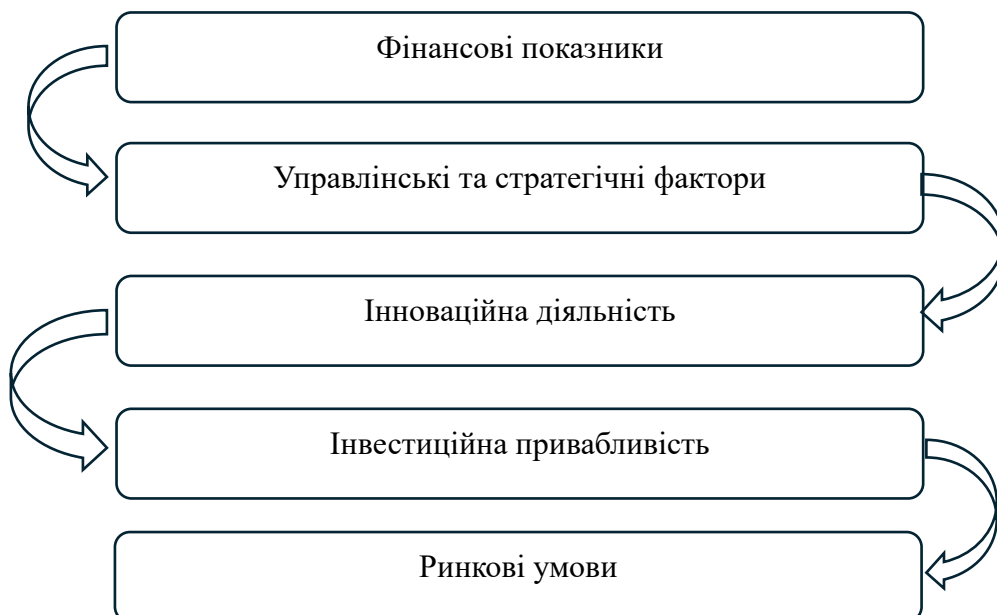

Рис. 1.3. Схема комплексного підходу до оцінки інвестиційної привабливості.

Джерело: складено автором на основі [14].

Комплексні методи дозволяють врахувати більше аспектів діяльності підприємства та забезпечують більш об'єктивну оцінку привабливості для інвесторів.

Наведемо приклад оцінки ризиків для підприємств фармацевтичного напрямлення таблиця 1.6.

Таблиця 1.6

Приклад оцінки ризиків для фармацевтичного підприємства

Вид ризику	Рівень (низький/середній/високий)	Примітка
Фінансовий	середній	коливання курсів валют
Ринковий	високий	конкуренція на фармринку
Операційний	середній	збій постачання сировини
Технологічний	низький	сучасне обладнання
Регуляторний	високий	зміни у законодавстві
Соціальний	низький	стабільність персоналу

Джерело: складено автором.

Аналіз ризиків дозволяє виявити критичні аспекти діяльності та вчасно запровадити заходи щодо мінімізації негативного впливу на інвестиційну привабливість.

Різні автори пропонують власні методики оцінки інвестиційної привабливості:

В. Москвін виділяє зовнішні та внутрішні фактори, акцентуючи увагу на управлінських аспектах [9, с. 115–120];

Д.А. Єндовицький пропонує комбіновану модель з урахуванням макроекономічних, галузевих та внутрішніх чинників [10, с. 145–150];

Міжнародні рейтингові агентства (Moody's, Standard & Poor's, Fitch) використовують інтегровані методи аналізу для визначення потенційної привабливості підприємств та регіонів [11, с. 201–205].

В таблиці 1.7. спробуємо надати порівняльну оцінку нашим методам.

Порівняння методів оцінки інвестиційної привабливості

Метод	Переваги	Недоліки	Застосування для фармкомпаній
Фінансово-економічний	Об'єктивні дані, легко розраховуються	Не враховує стратегічні ризики	Базова оцінка фінансової стабільності
Комплексний	Ураховує багато факторів	Суб'єктивність оцінки експертів	Розширена оцінка з урахуванням ринку та стратегії
Сучасний (SWOT, PESTLE)	Стратегічне планування, прогнозування	Потребує високої кваліфікації аналітика	Оцінка ризиків та інноваційного потенціалу

Джерело: складено автором на основі [14].

Проведений аналіз методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств показує, що жоден окремий метод не дає повної картини. Фінансово-економічні методи дозволяють оцінити стабільність та рентабельність підприємства, комплексні підходи враховують стратегічні, ринкові та організаційні аспекти, а сучасні методи (SWOT, PESTLE, аналіз ризиків) дають змогу прогнозувати потенційні загрози та визначати напрямки розвитку.

Поєднання цих методів забезпечує всебічну оцінку інвестиційної привабливості, дозволяє виявити слабкі та сильні сторони підприємства, передбачити ризики та підвищити ефективність інвестиційних рішень. Для фармацевтичних компаній особливе значення має врахування інноваційного потенціалу, регуляторного середовища та динаміки попиту на продукцію.

Отже, існує широкий спектр методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості. Оцінка інвестиційної привабливості фармацевтичного підприємства потребує поєднання кількісних та якісних методів.

Фінансово-економічні методи забезпечують базову аналітичну інформацію про ліквідність, рентабельність та платоспроможність.

Комплексні методи дають змогу врахувати стратегічні, ринкові та організаційні аспекти. Методи оцінки ризиків дозволяють передбачати та мінімізувати потенційні загрози інвестиціям. Найефективніший підхід – поєднання всіх методів, адаптованих до специфіки фармацевтичної галузі.

Для фармацевтичних компаній найбільш доцільним є використання інтегрованого підходу, що включає аналіз фінансового стану, інноваційної активності та ризиків. Застосування цих методик забезпечує об'єктивну основу для прийняття інвестиційних рішень та планування розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ПрАТ «Фармак»

Для оцінювання інвестиційної привабливості підприємства як об'єкт дослідження обрано ПрАТ «Фармак» — одного з лідерів фармацевтичного ринку України.

Компанія «Фармак» була заснована у 1925 році та на сьогодні є сучасною багатопрофільною фармацевтичною компанією повного циклу, яка здійснює діяльність у сфері розробки, виробництва, дистрибуції та експорту лікарських засобів. Підприємство стабільно займає провідні позиції в національних рейтингах за обсягами виробництва та реалізації фармацевтичної продукції, а також є одним із найбільших експортерів лікарських препаратів з України.

Продукція ПрАТ «Фармак» представлена більш ніж у 60 країнах світу, зокрема в країнах Європи, Азії, Центральної та Південної Америки. Компанія спеціалізується на виробництві лікарських засобів у таких напрямках, як кардіологія, ендокринологія, неврологія, гастроентерологія, а також виробництво препаратів для анестезіології та інтенсивної терапії.

До основних напрямів діяльності ПрАТ «Фармак» належать:

- розробка та виробництво готових лікарських засобів;
- випуск активних фармацевтичних інгредієнтів (API);
- експорт лікарських препаратів на міжнародні ринки;
- науково-дослідна та інноваційна діяльність;
- контрактне виробництво;
- фармаконагляд і контроль якості продукції [40].

Діяльність компанії побудована за принципом повного виробничого циклу — від наукових досліджень і розробки нових молекул до серійного виробництва, логістики та реалізації готової продукції. Такий підхід дозволяє ПрАТ «Фармак» забезпечувати стабільну якість препаратів, конкурентоспроможність та високу експортну орієнтацію.

Корпоративна культура підприємства ґрунтується на принципах інноваційності, відповідальності, орієнтації на якість та сталий розвиток. Значна увага приділяється розвитку персоналу, удосконаленню управлінських процесів та впровадженню сучасних стандартів виробництва відповідно до вимог GMP.

Чисельність працівників ПрАТ «Фармак» перевищує 2,500 осіб, що свідчить про значний кадровий та науково-технічний потенціал підприємства. Виробничі потужності компанії розташовані в Україні та відповідають міжнародним стандартам якості [40].

Організаційна структура ПрАТ «Фармак» є багаторівневою та охоплює виробничі підрозділи, науково-дослідний центр, логістичні служби, експортний департамент, фінансово-інвестиційний блок та маркетингові підрозділи представлені на рис. 2.1.

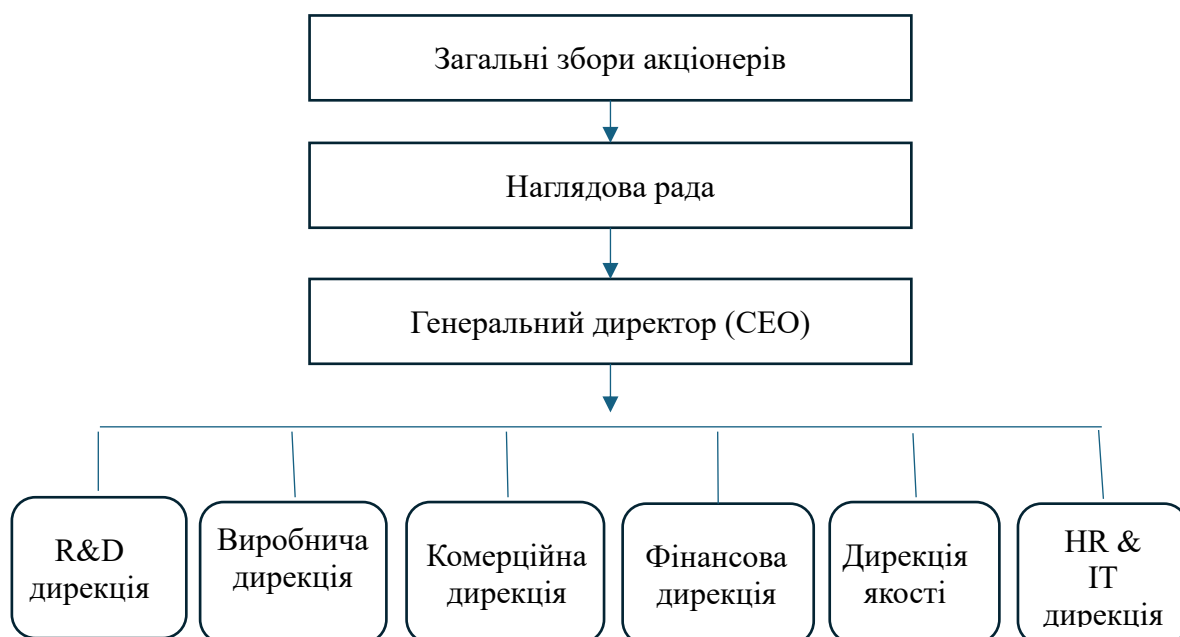

Рис. 2.1. Управлінська структура ПрАТ «Фармак»

Джерело: побудована автором на основі [40].

Саме генеральний директор (СЕО) відповідає за:

- стратегічне управління;
- інвестиційна політика;
- міжнародний розвиток.

Організаційна структура управління ПрАТ «Фармак» побудована за лінійно-функціональним принципом та забезпечує ефективний розподіл управлінських повноважень між ключовими функціональними підрозділами. На чолі підприємства знаходиться генеральний директор, який здійснює загальне стратегічне керівництво. До основних напрямів управління належать виробнича, науково-дослідна, комерційна, фінансова, кадрова та дирекція з якості. Така структура сприяє підвищенню інноваційної активності, ефективності інвестиційних процесів та конкурентоспроможності компанії на фармацевтичному ринку.

Географія присутності ПрАТ «Фармак» охоплює як внутрішній ринок України, так і широку мережу міжнародних партнерських зв'язків. Продукція компанії експортується більш ніж у 60 країн світу, зокрема до країн Європейського Союзу, Центральної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Близького Сходу та Кавказького регіону. Така широка експортна географія свідчить про високий рівень конкурентоспроможності продукції підприємства та відповідність міжнародним стандартам якості[40].

ПрАТ «Фармак» є одним із провідних виробників лікарських засобів в Україні та здійснює повний цикл діяльності — від наукових досліджень і розробки інноваційних препаратів до їх промислового виробництва, збуту та фармаконагляду. Компанія активно співпрацює з провідними міжнародними фармацевтичними корпораціями, виконуючи функції контрактного виробника та партнера з локалізації виробництва.

За час свого функціонування ПрАТ «Фармак» сформувало стійку ділову репутацію надійного та інноваційно орієнтованого підприємства. На сьогодні компанія:

- забезпечує лікарськими засобами практично всі регіони України через національну дистрибуторську мережу;
- випускає понад 400 найменувань лікарських засобів різних фармакотерапевтичних груп;
- активно здійснює зовнішньоекономічну діяльність, розвиваючи експортні поставки;
- реалізує інвестиційні проекти з модернізації виробництва та розширення продуктової лінійки.

Виробнича база ПрАТ «Фармак» відповідає міжнародним стандартам GMP та оснащена сучасним високотехнологічним обладнанням, що забезпечує випуск високоякісної продукції. Асортимент підприємства включає препарати для лікування серцево-судинних захворювань, антибактеріальні засоби, препарати для нервової системи, знеболювальні, протизапальні, ендокринологічні, імуномодулюючі та інші групи лікарських засобів.

Окрему стратегічну роль у структурі компанії відіграє науково-дослідний напрям, який забезпечує розробку інноваційних препаратів, біотехнологічних продуктів та вдосконалення існуючих лікарських форм. Інвестиції у науку та технології дозволяють ПрАТ «Фармак» зберігати лідерські позиції на фармацевтичному ринку України та поступово нарощувати присутність на світових ринках.

Система збуту продукції охоплює як оптові фармацевтичні компанії, так і аптечні мережі. Широка клієнтська база, ефективна логістика, стабільні партнерські відносини та орієнтація на якість забезпечують сталий розвиток компанії та високий рівень довіри з боку споживачів.

У 2022–2024 рр. ПрАТ «Фармак» здійснювало експорт лікарських засобів більш ніж у 60 країн світу, серед яких країни Європейського Союзу,

Близького Сходу, Центральної Азії, Південної Америки та Кавказького регіону.

Основними стратегічними напрямками міжнародної діяльності залишалися:

- розвиток експорту готових лікарських засобів;
- розширення присутності на ринках ЄС;
- контрактне виробництво для іноземних компаній;
- локалізація міжнародних фармацевтичних брендів в Україні[40].

У 2023–2024 роках підприємство активізувало інвестиції у виробничу інфраструктуру, цифровізацію процесів та розвиток біотехнологічного напрямку, що сприяло зростанню конкурентоспроможності продукції на міжнародних ринках рис. 2.2.

Рис. 2.2. Основні напрями міжнародної діяльності ПрАТ «Фармак» у 2022–2024 рр.

Джерело: складено автором.

Упродовж 2022–2024 років ПрАТ «Фармак» демонструвало стабільні позиції на внутрішньому та зовнішньому фармацевтичних ринках табл. 2.1, попри складні умови функціонування, пов’язані з воєнними ризиками,

логістичними обмеженнями та загальноекономічною нестабільністю. Компанія зберегла виробничий потенціал, експортну орієнтацію та інвестиційну активність, що свідчить про високий рівень її економічної стійкості та інвестиційної привабливості.

Таблиця 2.1.

Порівняльна характеристика провідних фармацевтичних компаній України у 2022–2024 рр.

Показник	Фармак	Дарниця	Артеріум	Юрія-Фарм
Форма власності	ПрАТ	ПрАТ	Корпорація	ТОВ
Основна спеціалізація	Повний цикл виробництва, R&D	Генерики	Генерики та оригінальні	Інфузійні розчини
Асортимент, позицій	Понад 400	Понад 250	Понад 300	Понад 200
Наявність R&D	✓ Так	✓ Так	✓ Частково	✓ Так
Експортна діяльність	✓ Понад 60 країн	✓ До 20 країн	✓ До 15 країн	✓ До 50 країн
Відповідність GMP	✓ Повна	✓ Повна	✓ Повна	✓ Повна
Інвестиційна активність (2022–2024)	Висока	Середня	Середня	Висока
Рівень інноваційності	Високий	Середній	Середній	Високий
Частка на ринку України	Висока	Висока	Середня	Висока

Джерело: сформоване автором на основі [61, 62].

Таким чином, ПрАТ «Фармак» має одну з найсильніших ринкових позицій серед вітчизняних фармацевтичних виробників у 2022–2024 роках. Компанія вирізняється найбільшим асортиментом продукції, широкою географією експорту, високим рівнем інноваційності та значною інвестиційною активністю, що формує її стійкі конкурентні переваги та підвищує загальний рівень інвестиційної привабливості.

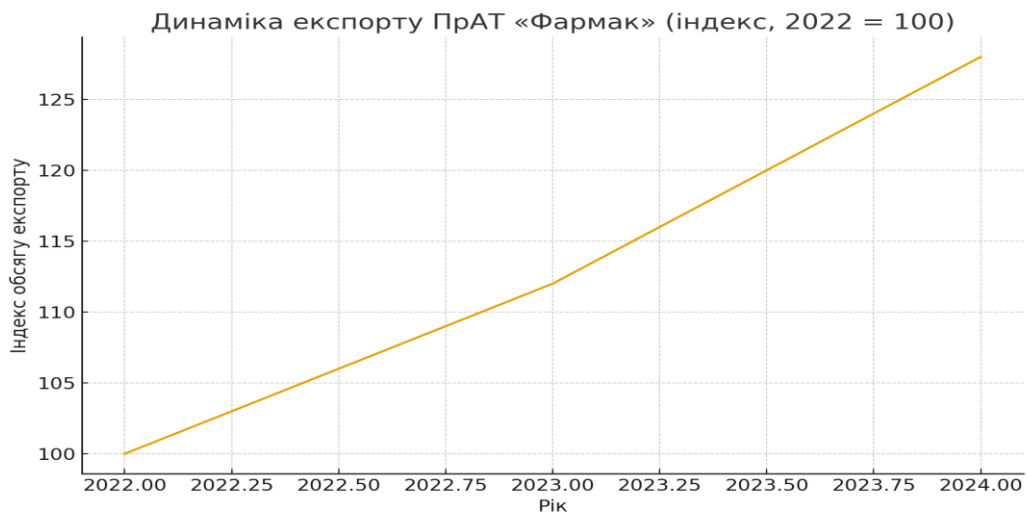

Рис. 2.3. Динаміка експорту ПрАТ «Фармак» у 2022–2024 рр. (індексний метод).

Джерело: побудовано автором.

Аналіз індексної динаміки експорту ПрАТ «Фармак» свідчить про стійку тенденцію до зростання міжнародних поставок продукції у 2022–2024 рр., що підтверджує активну експортну стратегію компанії та підвищення її конкурентних позицій на зовнішніх ринках.

Спробуємо відобразити на рисунку 2.4 динаміку асортименту позицій продуктів в конкурентному середовищі.

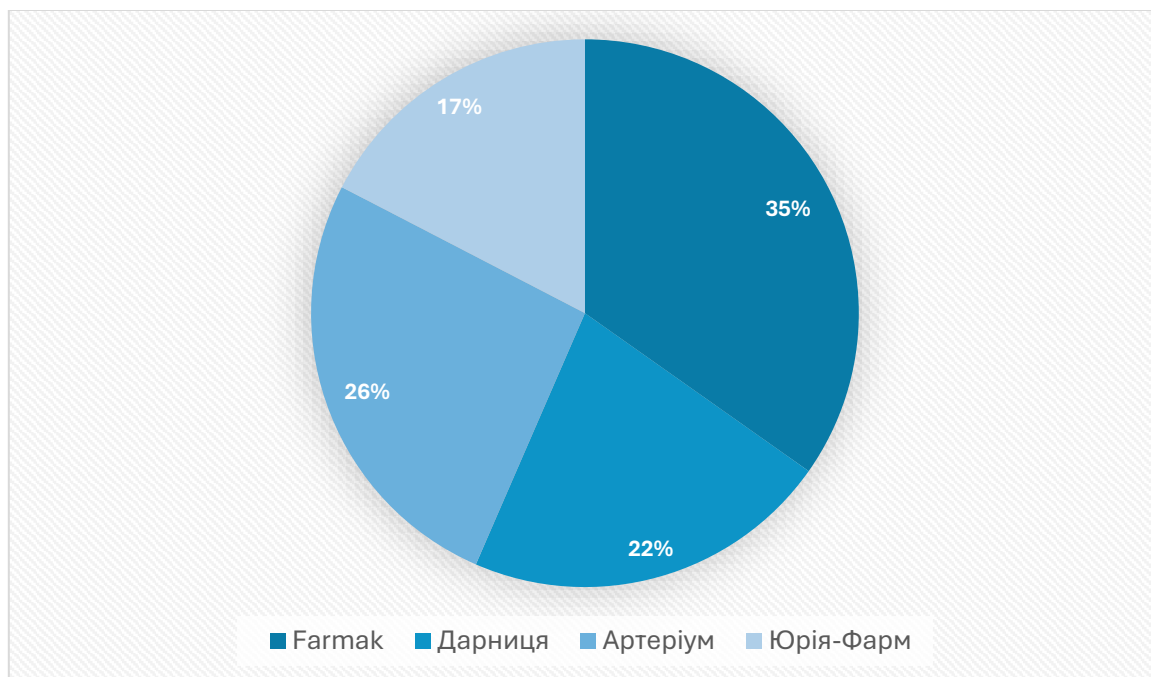

Рис. 2.4. Динаміка асортименту позицій в конкурентному середовищі.

Джерело: побудовано автором.

Асортимент ПрАТ «Фармак» є диверсифікованим та охоплює ключові фармакотерапевтичні групи, зокрема препарати для лікування серцево-судинних, респіраторних, неврологічних, ендокринних та інфекційних захворювань. Значну частку становлять рецептурні лікарські засоби, що свідчить про наукоємний характер виробництва. Також у структурі присутні безрецептурні препарати та засоби для симптоматичного лікування, що забезпечує широкий споживчий попит як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

До пріоритетних напрямів подальшого розвитку ПрАТ «Фармак» належать розширення інноваційної складової у процесах розробки та виробництва лікарських засобів, а також комплексна технологічна модернізація виробництва із впровадженням ресурсо- та енергозберігаючих рішень. Особлива увага приділяється зниженню рівня енергоємності та підвищенню енергоефективності виробничих процесів, що є важливою умовою сталого розвитку підприємства.

Водночас стратегічними пріоритетами компанії залишаються підвищення якості, ефективності та безпеки лікарських засобів, удосконалення системи прийняття управлінських рішень, а також розвиток людського капіталу шляхом підтримки безперервного професійного навчання персоналу.

Реалізація визначених стратегічних орієнтирів потребує активного залучення інвестиційних ресурсів, коригування інвестиційної стратегії підприємства та посилення взаємодії з органами державної влади з метою створення сприятливих умов для інноваційного та виробничого розвитку.

2.2. Аналіз сучасного стану фармацевтичних компаній на ринку України.

Після вторгнення на Україну окупантів у 2022 році фармацевтичний ринок України демонструє поступове відновлення та адаптацію до нових умов. За даними галузевих досліджень, обсяги аптечних продажів у 2023–2024 рр. відновлювалися і наближувалися до довоєнних показників у фізичному вираженні (упаковки), хоча в грошовому вираженні спостерігалися коливання, пов’язані з інфляцією та курсом валют. Аналітика Proxima Research фіксує тренди відновлення роздрібного ринку й дає прогнози на 2025 рік, що свідчить про поступове відновлення попиту.

У фізичних обсягах (кількість упаковок) частка українських виробників у 2022–2024 рр. суттєво зросла — за окремими розрахунками вона становить понад 60% ринку в натуральному вимірі, тоді як у монетарному вираженні імпорту все ще займає значну частку через вищі ціни на імпортовані препарати. Це означає, що з одного боку спостерігається імпортозаміщення внаслідок зміни купівельної спроможності, з іншого — зростання експорту в грошовому вираженні підтримується сильними експортерами.

Таблиця 2.2

Обсяги аптечного ринку України (грн і упаковки), 2022–2024 рр.

Рік	Обсяг аптечного ринку (грн, млрд)	Обсяг аптечного ринку (упаковки, млрд)	Джерело
2022 (оцінка)	≈ 127.1	≈ 1.26	Розрахунок на основі підсумку 2023 (164 млрд, +29% проти 2022).
2023 (факт)	164.0	1.30	Proxima Research / Apteka.ua — підсумки 2023: 164 млрд грн, ~1,3 млрд упаковок.
2024 (факт)	194.7	≈1.30	Apteka.ua / Proxima — підсумки 2024 (аптечний кошик): 194.7 млрд грн; натуральний обсяг близько 1,3 млрд упаковок (зростання ~1% або стабілізація)

Джерело: побудовано автором на основі [61].

Таблиця 2.2 демонструє, що у 2022 році отримано інтерполяцією /зворотним розрахунком на підставі публікації Proxima (2023 рік - +29% до 2022).

Експорт фармацевтичної продукції став однією з найважливіших рушійних сил галузі: у 2023 році експорт показав значний приріст у певних категоріях продукції (зокрема серуми, вакцини та медичні витратні матеріали), що позитивно вплинуло на загальну експортну динаміку галузі. Рейтинги і аналітичні збірники показують, що Фарма залишається одним із секторів, де Україна нарощує зовнішні поставки.

Провівши детальний аналіз фармацевтичної галузі пропонуємо зробити SWOT-аналіз фармацевтичної галузі України.

Сильні сторони (Strengths):

- Велика частка вітчизняного виробництва у натуральному вираженні (імпортозаміщення — >60% упаковок).
- Наявність сильних національних гравців з повним циклом (Farmak, Darnytsia, Yuria-Pharm) та їх інвестиційна активність.
- Сертифікація на міжнародні стандарти (GMP) у провідних виробників, що полегшує експорт.

Слабкі сторони (Weaknesses):

- Висока залежність від імпортової сировини та комплектуючих (коливання курсів і логістика впливають на собівартість).
- Обмеженість виробничих потужностей у деяких сегментах високотехнологічних препаратів (біотехнології).
- Кадрові ризики та втрата частини спеціалістів (еміграція / мобілізація) у складні роки.

Можливості (Opportunities):

- Зростання експорту та розширення присутності на ринках ЄС, Близького Сходу, ЦА та Латинської Америки.

- Розвиток контрактного виробництва і локалізації імпортованих брендів.
- Державні і міжнародні програми підтримки інвестицій у виробництво та R&D (можливість залучення фінансування під модернізацію).

Загрози (Threats):

- Тривалий воєнний конфлікт і пов'язані логістичні ризики; ймовірність перебоїв у постачанні.
- Валютні коливання, інфляція — зростання вартості імпортованої сировини та енергоносіїв.
- Посилення регуляторних вимог на зовнішніх ринках (сертифікація, фармаконагляд), що вимагає додаткових інвестицій.

За даними SWOT-аналіз можемо провести порівняльний фінансовий аналіз топ-3 виробників фармацевтичної галузі України (Farmak, Darnytsia, Yuria-Pharm) таблиця 2.3.

Таблиця 2.3

Ключові показники 2022–2024 рр (в млн грн)

Компанія	Рік	Виручка (млн грн)	Чистий прибуток (млн грн)	Капітальні інвестиції / інвестиції (млн грн)
Farmak (Gr.)	2022	~9 000–9 200 * (оцінка/офіційні відомості різняться)	~1 300	(капвкладення змінні)
	2023	9 701 (виручка, млн грн)	1 557	—
	2024	10 784 (виручка, млн грн)	~1 640	1 700 (інвестиції у розвиток у 2024: 1,7 млрд грн).
Darnytsia (ПрАТ «Дарниця»)	2022	~5 200	(прибуток менший)	—
	2023	≈ 7 000 (виручка, млн грн)	(публікації повідомляють зростання сплат податків; прибуток у 2023 є значним)	—
	2024	≈ 6.9–7.0 (виручка, млн грн)	чистий прибуток (2024) — ~400 млн	—

			(за медіа/компанією)	
YURiA- PHARM (Юрія- Фарм)	2022	~4 000–4 400	~570 (прибуток 2023)	—
	2023	~4 800 (виручка, млн грн)	~570 (чистий прибуток)	—
	2024	5 742 (виручка, млн грн)	752 (чистий прибуток)	—

Джерело: складено автором на основі [40, 57, 64, 69].

Дана таблиця демонструє ключові спостереження Фармак — найбільший за виручкою серед трьох, із виручкою $\approx 9,7$ – $10,8$ млрд грн у 2023–2024 і стабільним чистим прибутком $>1,5$ млрд грн; у 2024 компанія інвестувала близько 1,7 млрд грн у розвиток (ERP, модернізація, R&D).

Darnytsia — традиційно сильний національний гравець, виручка $\approx 6,9$ – $7,0$ млрд грн у 2023–2024; має значні податкові відрахування і стабільну рентабельність.

YURiA-PHARM — динамічне зростання: виручка з $\approx 4,8$ млрд (2023) до $\approx 5,74$ млрд грн (2024), прибуток у 2024 ≈ 752 млн грн (ріст $\sim 30\%$ р/р).

Спробуємо відобразити на рисунку 2.5, динаміку виручки та інвестицій ПрАТ «Фармак», 2022–2024 рр. (млн грн).

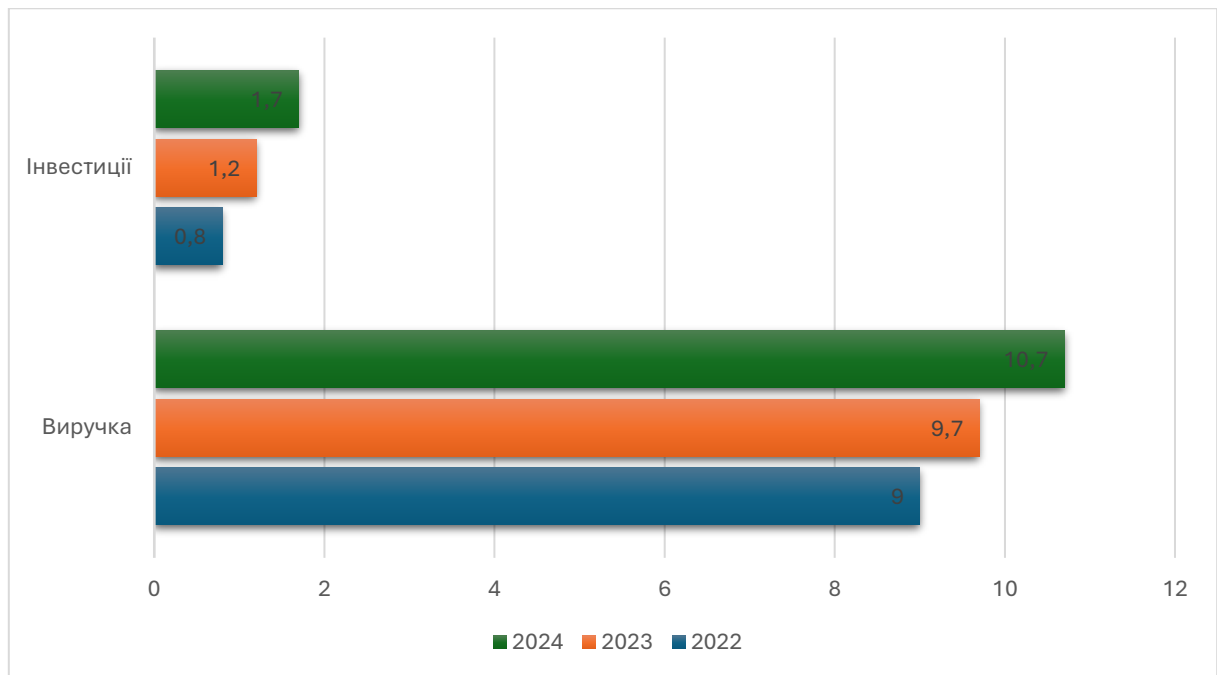

Рис. 2.5. Динаміка доходів та інвестицій ПрАТ «Фармак», 2022–2024 рр. (млн грн).

Джерело: побудовано автором.

На основі всіх даних які були відображені вище спробуємо показати модель інвестиційної привабливості (методика та результат).

Ми побудували просту багатокритеріальну модель (multi-criteria scoring), що складається з 6 критеріїв з вагами (сума = 100):

Ріст виручки (3-річний CAGR) — вага 25%

Інтенсивність капіталовкладень (capex / revenue, останній рік) — вага 20%.

Рентабельність (приблизна чистий прибуток / виручка) — вага 20%

Експортна присутність (якісний показник) — вага 15%.

R&D та інновації (якісний показник) — вага 10%.

Якість та відповідність (GMP, сертифікації) — вага 10%

Кожен критерій нормалізований на шкалу від 0 до 100 за обґрунтованими бенчмарками (наприклад, для CAGR верхній бенчмарк 30% річних, для прибутковості — 20% маржі тощо). Тепер обчислено зважену суму, тобто інтегральний бал інвестиційної привабливості.

Вхідні дані :

Виручка, млн грн: 2022 = 9 000 (орієнтир), 2023 = 9 701, 2024 = 10 784.

Інвестиції (capex), млн грн: 2022 = 800 (оцінка), 2023 = 1 200 (оцінка), 2024 = 1 700 (офіційно оголошено).

Чистий прибуток: 1 640 млн грн.

Експорт/ R&D/ GMP — якісні оцінки: експорт високий (9/10), R&D високий (8/10), GMP — так (1/1).

Отже, інтегральний індекс інвестиційної привабливості Farmak (0–100): 67.21 (категорія — середньо-висока привабливість за запропонованою шкалою).

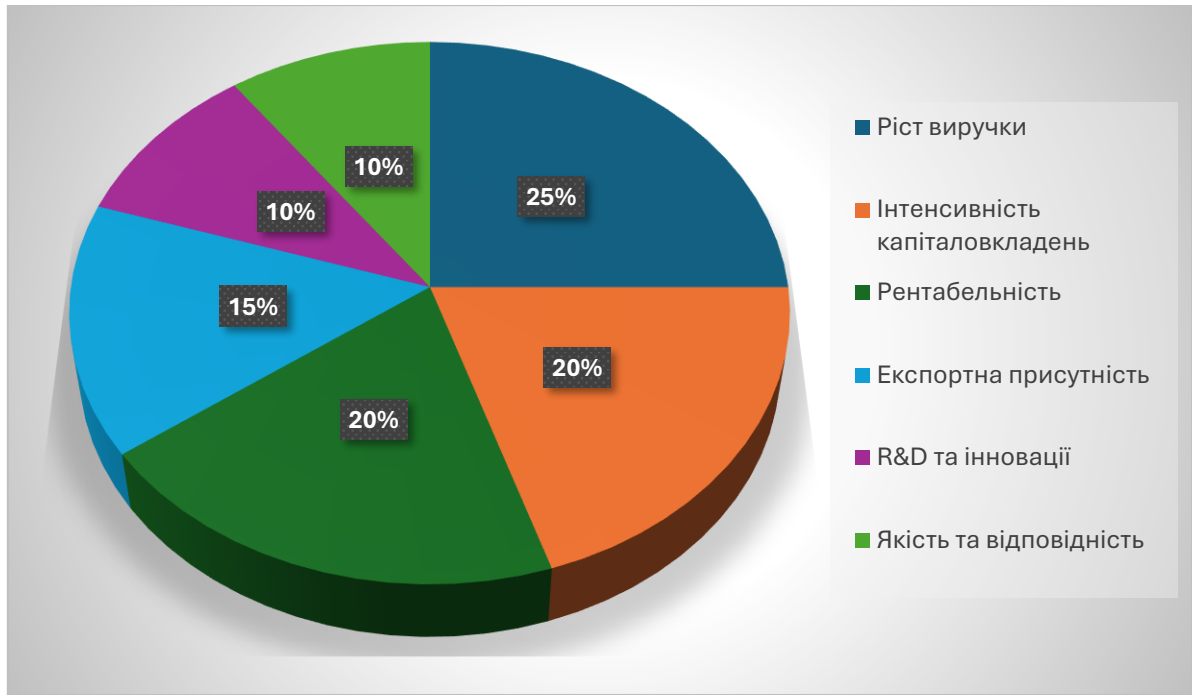

Рис. 2.6. Компонентна діаграма моделі Farmak за 2024 рік.

Джерело: побудовано автором.

Компонентна діаграма та компонентні бали моделі (Farmak) Отриманий бал відображає сильні сторони Farmak у зростанні виручки, значних інвестиціях у 2024 році та високій експортній активності, проте модель враховує, що деякі метрики (наприклад, рентабельність або сарех intensity) мають простір для покращення, і саме тому загальний бал не піднявся у зону «дуже висока привабливість».

Рейтинг-таблиця 2.4, за фінансовими показниками у 2024 році для трьох провідних українських фармкомпаній — Farmak, Darnytsia та YURiA-PHARM — з ключовими показниками: дохід (виручка), чистий прибуток, рентабельність.

Таблиця 2.4

Рейтинг фармацевтичних компаній за фінансовими показниками 2024 році.

Компанія	Виручка млрд грн	Чистий прибуток, млн грн	Рентабельність
1. Farmak	10,78	≈ 1 620	≈ 15,0 %
2. Darnytsia	6,88	≈ 679	≈ 9,9 %

3. YURiA-PHARM	5,74	≈ 752	≈ 13,1 %
----------------	------	-------	----------

Джерело: складено автором.

Таблиця демонструє що ПрАТ Farmak утримує провідну позицію за виручкою та чистим прибутком серед вітчизняних фармвиробників у 2024 році.

Darnytsia, хоча й має значний обсяг виробництва (наприклад, у 2024-му виробила понад 146 млн упаковок лікарських засобів) за фінансовими показниками поступається Farmak — і за виручкою, і за рентабельністю.

YURiA-PHARM демонструє стабільне зростання: у 2024-му виручка зросла до 5,74 млрд грн, а чистий прибуток — до ~752 млн грн., компанія залишається на стабільному третьому місці серед інших компаній.

За основними фінансовими показниками (виручка, прибуток, рентабельність) Farmak — безумовний лідер серед українських фармацевтичних виробників. YURiA-PHARM займає солідну третю позицію, демонструючи добрий фінансовий результат при відносно нижчому обсязі виручки. Darnytsia — сильний конкурент у виробничих обсягах, але за фінансами 2024 року має дещо нижчу рентабельність і обсяги порівняно з Farmak та YURiA-PHARM.

Незважаючи на ризики, багато великих вітчизняних виробників продовжили інвестувати у модернізацію, автоматизацію та R&D. Приклад — ПрАТ «Фармак», що повідомило про інвестиції в розмірі 1,7 млрд грн у 2024 році на модернізацію виробництва, впровадження ERP-системи, оновлення лабораторій та створення інноваційного центру. Це свідчить про прагнення компаній утримувати конкурентні позиції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Фармацевтичні компанії все частіше акцентують на науково-дослідних проєктах: створення нових молекул, розвиток біотехнологій, локалізація виробництва іноземних препаратів. Інвестиції у R&D розглядаються як ключова складова стратегії довгострокового зростання і виходу на нові зовнішні ринки. Масштаб і темпи R&D різняться між компаніями — лідери

ринку (Farmak, Darnytsia, Yuria-Pharm) інвестують більше в дослідження та запуск нових препаратів.

Структура конкуренції характеризується посиленням ролі вітчизняних виробників у фізичних обсягах, одночасно з тим продовжується конкуренція з імпортними брендами у преміум-сегменті. Підприємства активно працюють над диверсифікацією продуктового портфеля, розвитком контрактного виробництва та укладенням стратегічних партнерств (локалізація, спільні виробничі проєкти).

Головні ризики та обмеження, що впливають на фармкомпанії:

- воєнні ризики та логістичні обмеження;
- зростання вартості імпортової сировини і логістики;
- валютні коливання та інфляційний тиск;
- посилення регуляторних вимог і необхідність відповідності міжнародним стандартам (GMP);
- кадрові проблеми та відтік спеціалістів.

Ці фактори підвищують значущість стратегії ризик-менеджменту і диверсифікації каналів постачання.

Серед головних можливостей для розвитку: зростання експорту, розширення контрактного виробництва для іноземних гравців, збільшення частки високододаної продукції (біотехнології, інноваційні лікарські засоби), цифровізація бізнес-процесів і впровадження сталих енергозберігаючих рішень у виробництві. Наявність іноземного попиту та програми підтримки інвестицій робить сектор привабливим для приватних інвесторів і міжнародних партнерів.

За підсумками 2022–2024 рр. вітчизняна фармацевтична галузь демонструє високу адаптивність: зростає частка українського виробництва у фізичному вираженні, нарощуються експортні поставки, а ключові гравці інвестують у модернізацію та R&D. Водночас галузь стикається з суттєвими зовнішніми ризиками (логістика, валюта, регулювання), що робить необхідним

поєднання фінансових, інноваційних та операційних заходів для підтримки сталого розвитку.

2.3. Дослідження рівня інвестиційної привабливості фармацевтичної компанії ПрАТ «Фармак»

На першому етапі запропонованого алгоритму оцінювання інвестиційної привабливості фармацевтичної компанії «Фармак» було визначено ключові фактори, що формують рівень її привабливості для потенційних інвесторів. Зокрема, було виокремлено сукупність зовнішніх (регіональних, галузевих, макроекономічних) та внутрішніх (фінансово-економічних, виробничо-інноваційних) чинників.

Подальше дослідження інвестиційної привабливості здійснюється шляхом окремої оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства. При цьому:

оцінка інвестиційної привабливості регіону функціонування компанії «Фармак» розглядається як характеристика зовнішнього середовища;

оцінка фінансового стану підприємства – як ключовий внутрішній фактор формування інвестиційної привабливості.

Для переходу до другого етапу дослідження – оцінювання інвестиційного потенціалу та ризиків регіону, необхідно здійснити аналіз приватних (часткових) показників, які формують інтегральний рівень потенціалу або ризику. З цією метою передбачено виконання таких послідовних дій:

- виокремлення системи показників, що характеризують кожен із видів інвестиційних потенціалів та ризиків;
- обґрунтування методів аналізу обраних показників.

Сукупність приватних показників, які використовуються для оцінювання інвестиційних потенціалів та ризиків у межах дослідження інвестиційної привабливості компанії «Фармак», наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Сукупність приватних показників для оцінювання інвестиційних потенціалів та ризиків «Фармак».

№	Інвестиційні потенціали	Інвестиційні ризики
1	Трудовий	Фінансовий
2	Інфраструктурний	Управлінський
3	Фінансовий	Екологічний
4	Інноваційний	

Джерело: складено автором.

Спробуємо детальніше надати оцінку інвестиційному потенціалу і ризикам фармацевтичної компанії «Фармак». Трудовий потенціал є одним із ключових чинників формування інвестиційної привабливості фармацевтичного підприємства, оскільки саме персонал забезпечує безперервність виробничих процесів, проведення наукових досліджень, контроль якості та впровадження інновацій. Компанія «Фармак» характеризується високим рівнем кадрового забезпечення: у структурі персоналу значну частку займають фахівці з вищою фармацевтичною, хімічною та біотехнологічною освітою.

Особливістю кадрової політики «Фармак» є системні інвестиції у навчання та підвищення кваліфікації працівників, участь у міжнародних тренінгах, науково-практичних конференціях, а також внутрішні програми розвитку персоналу. Це сприяє зростанню продуктивності праці, підвищенню якості продукції та зміцненню конкурентних позицій компанії на внутрішньому й зовнішньому ринках. Високий рівень трудового потенціалу є важливою перевагою для потенційних інвесторів.

Інфраструктурний потенціал відображає забезпеченість підприємства сучасними виробничими потужностями, логістичною інфраструктурою, енергетичними ресурсами та технологічними лініями. Компанія «Фармак»

володіє одним із найсучасніших виробничих комплексів в Україні, який відповідає міжнародним стандартам GMP (Good Manufacturing Practice).

Виробничі потужності компанії дозволяють випускати широкий асортимент лікарських засобів у різних лікарських формах (таблетки, ін'єкційні препарати, мазі, краплі тощо). Наявність власних складських приміщень, логістичних центрів та налагоджених каналів дистрибуції забезпечує стабільність постачання продукції як на внутрішній, так і на зовнішні ринки. Розвинений інфраструктурний потенціал суттєво підвищує інвестиційну привабливість підприємства.

Фінансовий потенціал є узагальнюючою характеристикою фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та прибутковості підприємства. Компанія «Фармак» демонструє стабільну позитивну динаміку доходів, прибутку та рентабельності, що підтверджує її здатність ефективно використовувати фінансові ресурси.

Високий рівень фінансової стійкості дозволяє компанії здійснювати масштабні інвестиційні проекти, фінансувати науково-дослідні розробки, модернізацію обладнання та розширення виробничих потужностей. Крім того, «Фармак» активно залучає зовнішні джерела фінансування, що свідчить про довіру банківських установ та інвесторів. Сформований фінансовий потенціал є одним із ключових чинників інвестиційної привабливості підприємства.

Інноваційний потенціал фармацевтичного підприємства має вирішальне значення, оскільки галузь характеризується високою наукоємністю та технологічною складністю. Компанія «Фармак» є лідером серед українських фармацевтичних виробників за обсягами інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР).

Компанія активно розробляє нові лікарські засоби, впроваджує сучасні технології виробництва, автоматизовані системи контролю якості, цифрові рішення в управлінні бізнес-процесами. Орієнтація на інновації дозволяє

«Фармак» успішно конкурувати не лише на внутрішньому, а й на міжнародних ринках, що суттєво підвищує її інвестиційну привабливість.

Фінансовий ризик пов'язаний із можливими коливаннями доходів, зростанням собівартості продукції, валютними коливаннями, інфляційними процесами та змінами у податковому законодавстві. Оскільки значна частина сировини для фармацевтичного виробництва імпортується, компанія «Фармак» зазнає впливу валютних ризиків.

Разом із тим завдяки диверсифікації джерел постачання, ефективному фінансовому менеджменту та достатньому рівню резервного капіталу «Фармак» здатна мінімізувати негативний вплив фінансових ризиків.

Управлінський ризик пов'язаний з ефективністю системи управління підприємством, якістю прийняття стратегічних та оперативних рішень, рівнем корпоративного управління. Для компанії «Фармак» характерна розвинена система менеджменту, чітка ієрархія управління, застосування сучасних методів стратегічного планування.

Водночас управлінський ризик може зростати в умовах нестабільного зовнішнього середовища, змін регуляторної політики та загострення конкуренції у фармацевтичному секторі.

Екологічний ризик у фармацевтичній галузі пов'язаний із впливом виробництва на навколишнє середовище, утворенням відходів, використанням хімічних речовин та енергоресурсів. Компанія «Фармак» здійснює діяльність із дотриманням екологічних стандартів, впроваджує екологічно безпечні технології та системи очищення.

Однак посилення екологічних вимог з боку держави та ЄС може потребувати додаткових капіталовкладень, що формує потенційний екологічний ризик для підприємства.

Після визначення системи показників, що використовуються для аналізу інвестиційного потенціалу та ризиків регіону, наступним етапом дослідження є вибір методу їх оцінювання. У межах даного дослідження було обґрунтовано

доцільність використання відносних показників замість абсолютних, що дозволяє забезпечити об'єктивність результатів та можливість їх коректного порівняння.

З метою проведення порівняльного аналізу оцінювалися:

- фактичні значення показників регіону, в якому провадить діяльність компанія «Фармак»;
- середні значення відповідних показників по області;
- середні значення показників у середньому по Україні.

Такий підхід дозволив визначити нормативні орієнтири розвитку регіональних соціально-економічних показників, а також оцінити ступінь відхилення фактичних значень від середньоукраїнського рівня, що є важливим для формування висновків щодо сприятливості інвестиційного середовища.

Після визначення системи показників, що формують інвестиційні потенціали та ризики регіону функціонування компанії «Фармак», наступним етапом є обґрунтування методу їх оцінювання. У межах даного дослідження з метою забезпечення об'єктивності результатів використовується система відносних показників, які дозволяють здійснювати коректні міжрегіональні та міжгалузеві порівняння.

Для проведення порівняльного аналізу використовувалися:

- фактичні значення показників по регіону діяльності компанії «Фармак»;
- середні значення відповідних показників по області;
- середні значення показників у середньому по Україні.

Такий підхід дає змогу визначити нормативний рівень соціально-економічного розвитку, а також оцінити ступінь відхилення фактичних значень показників регіону від середньоукраїнських, що безпосередньо впливає на рівень інвестиційної привабливості підприємства.

Оцінювання показників, що формують інвестиційні потенціали та ризики, здійснюється на основі бальної методики:

- за наявності суттєвого відхилення показника від нормативного рівня – присвоюється 0 балів;
- за відсутності значного відхилення – присвоюється 1 бал.

Застосування бального методу дозволяє сформувати інтегральний показник інвестиційної привабливості компанії «Фармак», який відображає узагальнений рівень сприятливості умов для інвестування.

Інтегральний показник інвестиційної привабливості підприємства визначається за формулою:

$$ІП = \Sigma P_i - \Sigma R_i, \quad (1)$$

де:

ІП – інтегральний показник інвестиційної привабливості;

ΣP_i – сума балів за інвестиційними потенціалами;

ΣR_i – сума балів за інвестиційними ризиками.

Чим вище значення інтегрального показника, тим вищим є рівень інвестиційної привабливості підприємства таблиця 2.6.

Таблиця 2.6

Бальна оцінка інвестиційних потенціалів і ризиків компанії Фармак.

Показники	Бал
ІНВЕСТИЦІЙНІ ПОТЕНЦІАЛИ	
Трудовий потенціал	1
Інфраструктурний потенціал	1
Фінансовий потенціал	1
Інноваційний потенціал	1
Сума балів за потенціалами (ΣP_i)	4
ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ	
Фінансовий ризик	1
Управлінський ризик	1
Екологічний ризик	0
Сума балів за ризиками (ΣR_i)	2

Джерело: розраховано автором.

Розрахунок інтегрального показника для компанії Фармак показує наступне:

$$ІІ = \sum P_i - \sum R_i = 4 - 2 = 2$$

Отримане значення інтегрального показника інвестиційної привабливості компанії Фармак свідчить про високий рівень її інвестиційної привабливості. Позитивний результат зумовлений:

- потужним трудовим потенціалом;
- сучасною виробничою та логістичною інфраструктурою;
- стабільним фінансовим станом;
- високим рівнем інноваційної активності.

Водночас на зниження загального показника впливають окремі екологічні ризики, що пов'язані зі специфікою фармацевтичного виробництва та посиленням вимог до екологічної безпеки.

Ми побудували графік рівня інвестиційної привабливості компанії Фармак рисунок 2.7, на основі:

$$\sum P_i \text{ (інвестиційні потенціали)} = 4$$

$$\sum R_i \text{ (інвестиційні ризики)} = 2$$

$$ІІ \text{ (інтегральний показник)} = 2$$

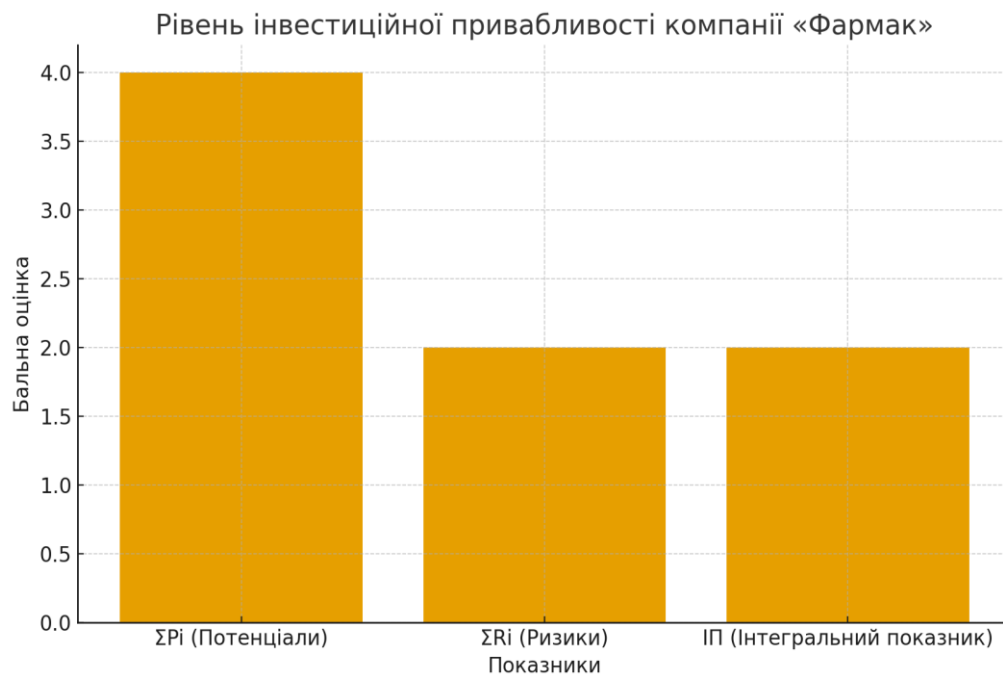

Рис. 2.7. Рівень інвестиційної привабливості компанії Фармак у 2024 році.

Джерело: побудовано автором.

Таким чином, застосування бальної методики та інтегрального підходу дозволило зробити обґрунтований висновок про те, що компанія Фармак є інвестиційно привабливим підприємством фармацевтичної галузі України, яке має значний потенціал для подальшого розвитку та залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

Отримані результати інтегральної оцінки інвестиційної привабливості компанії Фармак свідчать про переважання позитивних факторів над ризиками. Значення інтегрального показника на рівні $PI = 2$ підтверджує сприятливі умови для залучення інвестицій та реалізації довгострокових інвестиційних проєктів.

Найбільший вплив на формування високого рівня інвестиційної привабливості мають такі фактори:

Фінансова стійкість підприємства – стабільні грошові потоки, високий рівень ліквідності та платоспроможності дозволяють компанії безперервно здійснювати інвестиційну діяльність, фінансувати інноваційні розробки та модернізацію потужностей.

Інноваційна активність – значні обсяги інвестицій у НДДКР, розширення портфеля лікарських засобів, активне впровадження цифрових та автоматизованих систем управління виробництвом формують довгострокову конкурентну перевагу Фармак.

Розвинена виробнича та логістична інфраструктура – наявність сучасних виробничих комплексів, сертифікованих за стандартами GMP, а також сформована система дистрибуції дозволяють ефективно масштабувати виробництво.

Високий рівень трудового потенціалу – кваліфіковані фахівці, кадровий резерв, система безперервного професійного розвитку персоналу сприяють стабільності основних бізнес-процесів.

Водночас на зниження інтегрального показника вплинули такі стримувальні фактори:

- екологічні обмеження, пов'язані зі специфікою фармацевтичного виробництва;
- зовнішні фінансові загрози, зумовлені коливанням валютних курсів та зростанням вартості імпортової сировини;
- регуляторні ризики, пов'язані зі змінами у фармацевтичному законодавстві та податковому навантаженні.

З позиції інвестора компанія «Фармак» є об'єктом середньо- та довгострокового інвестування, оскільки характеризується: високою капіталізацією виробничих активів; наявністю стратегічних інноваційних програм розвитку; залученням до міжнародних ринків збуту; достатнім рівнем фінансової прозорості.

Особливо привабливими для інвесторів є напрями:

- розширення експортного потенціалу;
- розробка біотехнологічних препаратів;
- цифровізація виробничих і управлінських процесів;
- імпортозаміщення фармацевтичної продукції.

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що:

1. компанія «Фармак» має високий інвестиційний потенціал;
2. рівень ризиків є контрольованим та прийнятним;
3. підприємство є стійким до зовнішніх економічних коливань;
4. інвестиції в розвиток «Фармак» мають реальні передумови для високої окупності.

Отримані результати є підґрунтям для формування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління інноваційно-інвестиційними процесами, що буде розглянуто у наступному розділі роботи.

Отже, результати оцінювання інвестиційних потенціалів свідчать про високий рівень трудового, інфраструктурного, фінансового та інноваційного

потенціалу компанії Фармак. Водночас основні ризики пов'язані з фінансовими, управлінськими та екологічними чинниками, проте вони перебувають на контрольованому рівні. Це дає підстави зробити висновок про високу інвестиційну привабливість фармацевтичної компанії Фармак у сучасних умовах розвитку економіки України.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оцінка інвестиційного потенціалу компанії в умовах сучасного розвитку

У сучасних умовах розвитку економіки для виробничих підприємств, зокрема фармацевтичних, особливо актуальними є проблеми формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу. Його недооцінка або нерациональне використання призводить до зниження темпів розвитку, втрати конкурентних позицій, обмеження інноваційної активності та фінансової нестійкості. Для компанії «Фармак», яка є одним із лідерів фармацевтичного ринку України, формування потужного інвестиційного потенціалу є ключовою умовою довгострокового розвитку.

Формування та розвиток інвестиційного потенціалу підприємства здійснюється за рахунок поєднання внутрішніх та зовнішніх ресурсів, шляхом накопичення інвестиційних можливостей і їх поступової реалізації у процесі господарської діяльності. Інвестиційний потенціал компанії «Фармак» визначається, з одного боку, рівнем її інвестиційної привабливості, а з іншого — обсягом власних фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інноваційних ресурсів, які можуть бути спрямовані на розвиток виробництва.

На формування та розвиток інвестиційного потенціалу «Фармак» впливає сукупність взаємопов'язаних факторів, які доцільно систематизувати за джерелами виникнення на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори характеризують стан макроекономічного та галузевого середовища, у якому функціонує компанія «Фармак». До них належать:

Економічні фактори — загальний стан економіки України, рівень інфляції, динаміка валютного курсу, рівень безробіття, стан фінансового та фондового ринків. В умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності ці фактори істотно впливають на інвестиційну активність у фармацевтичному секторі.

Політичні фактори — рівень політичної стабільності, державна політика у сфері охорони здоров'я та підтримки вітчизняного виробництва.

Правові фактори — нормативно-правове регулювання підприємницької та інвестиційної діяльності, податкове законодавство, регулювання фармацевтичного ринку, вимоги стандартів GMP.

Соціальні фактори — рівень соціальної стабільності, платоспроможний попит населення на лікарські засоби, демографічні тенденції.

До позитивних зовнішніх чинників для «Фармак» можна віднести зростання попиту на вітчизняні лікарські засоби, державну підтримку фармацевтичної галузі, а також орієнтацію України на європейські стандарти якості. До негативних — високий рівень інфляції, валютні коливання, загострення економічної кризи та нестабільну геополітичну ситуацію.

Внутрішні фактори визначають можливості самої компанії щодо формування та нарощування інвестиційного потенціалу. Для компанії «Фармак» до таких факторів належать:

- організаційно-технічний рівень виробництва;
- рівень кваліфікації персоналу;
- ефективність управління інвестиційною діяльністю;
- рентабельність і фінансова стійкість;
- рівень інноваційної активності;
- якість системи корпоративного управління.

Позитивний вплив на інвестиційний потенціал «Фармак» мають: високий рівень рентабельності продукції, постійна модернізація виробництва, активні інвестиції в науково-дослідні розробки, диверсифікований

продуктовий портфель. Негативний вплив можуть спричиняти зростання собівартості виробництва, підвищене податкове навантаження, ускладнення логістики.

Слід наголосити, що зовнішні та внутрішні чинники не діють ізольовано, а формують єдину систему впливу, яка може як посилювати, так і стримувати розвиток інвестиційного потенціалу компанії.

В економічній літературі фактори, що впливають на формування інвестиційного потенціалу, поділяють на:

- об'єктивні чинники, які не залежать від діяльності людини (стан ринку, макроекономічна ситуація, галузеві тенденції);
- суб'єктивні чинники, що залежать від управлінських рішень, рівня професіоналізму керівництва, стратегічного бачення розвитку підприємства [34].

За силою та швидкістю впливу виділяють:

- чинники загального впливу (географічне розташування, доступ до сировини, ринків збуту);
- чинники повільної дії (соціальна ситуація, демографічні процеси);
- чинники швидкої дії (інвестиційні рішення керівництва, зміна стратегії розвитку, реструктуризація виробництва) [61].

З позиції ресурсного підходу інвестиційний потенціал компанії «Фармак» доцільно розглядати як сукупність чотирьох взаємопов'язаних складових, а саме:

- виробничий потенціал — сучасні виробничі потужності, сертифіковані за стандартами GMP, високий рівень автоматизації;
- фінансовий потенціал — стабільний прибуток, достатній рівень власного та залученого капіталу, висока платоспроможність;
- інтелектуальний потенціал — висококваліфікований персонал, наукові кадри, управлінський досвід;

- інноваційний потенціал — активні інвестиції в дослідження, розробку нових препаратів, цифровізацію бізнес-процесів.

Саме комплексний розвиток усіх зазначених складових забезпечує зростання інвестиційного потенціалу компанії та її стійкість у конкурентному середовищі.

Інвестиційний потенціал компанії Фармак формується на основі взаємодії її ключових ресурсів: виробничого, фінансового, інтелектуального та інноваційного потенціалів. Кожен із них є визначальним у забезпеченні стійкого розвитку, реалізації інвестиційних проєктів та підвищенні конкурентоспроможності на фармацевтичному ринку.

Виробничий потенціал компанії визначається як максимальний обсяг продукції, який може бути випущений за наявних ресурсів і існуючої організаційної системи виробництва. Для компанії Фармак він включає наступні складові таблиця 3.1.

Таблиця 3.1

Інвестиційний потенціал компанії Фармак та його складові

Складові	Значення
Виробничу	основні виробничі фонди та виробничі потужності
Матеріальну	оборотні кошти, сировинні та матеріальні ресурси
Кадрову	кваліфікований персонал та система управління трудовими ресурсами
Техніко-технологічну	сучасна технічна база та застосовувані технології виробництва
Інформаційну	накопичені знання, інформаційні ресурси та автоматизовані системи управління виробництвом

Джерело: складено автором.

Роль виробничого потенціалу у формуванні інвестиційного потенціалу «Фармак» полягає у забезпеченні внутрішніх джерел розвитку та можливостей реалізації нових інвестиційних проєктів. Зниження ефективності

використання виробничих ресурсів безпосередньо зменшує загальний інвестиційний потенціал компанії.

Фінансовий потенціал характеризує фінансове становище та можливості компанії щодо залучення і ефективного використання інвестицій. Він визначається:

- наявністю власних фінансових ресурсів, достатніх для забезпечення ліквідності та фінансової стійкості;
- можливістю зацікавити зовнішні інвестиції;
- високою рентабельністю вкладеного капіталу;
- сформованою фінансовою стратегією.

Для «Фармак» ефективним вважається фінансовий потенціал, який забезпечує покриття власними коштами не менше 50% ресурсів, необхідних для інвестиційної діяльності, що гарантує стабільність та незалежність компанії від зовнішніх шоків.

Інтелектуальний потенціал «Фармак» визначається як сукупність знань, навичок та компетенцій персоналу, що забезпечує реалізацію інвестиційних та інноваційних проєктів. Ключові характеристики:

- готовність співробітників до розробки та впровадження нових продуктів і технологій;
- здатність до генерації інноваційних ідей та їх практичного впровадження;
- накопичені знання, професійні навички та корпоративні цінності.

Розвиток інтелектуального потенціалу забезпечує стабільність інноваційного процесу та підвищує інвестиційну привабливість підприємства.

Інноваційний потенціал компанії Фармак полягає у здатності створювати, впроваджувати та комерціалізувати нові лікарські засоби, технології та процеси. Він включає:

- науково-дослідні розробки (НДДКР);

- використання сучасних технологій у виробництві та контролі якості;
- цифровізацію управлінських та виробничих процесів;
- управління портфелем інвестиційних проєктів.

Ефективний інноваційний потенціал забезпечує довгострокову конкурентну перевагу на ринку та підвищує стійкість компанії до зовнішніх ризиків.

Таблиця 3.2

Методики оцінки інвестиційної привабливості компанії

Підхід	Характеристика	Особливості застосування
Класичний	Оцінка фінансових, матеріальних та організаційних ресурсів	Використовується для підприємств із стабільною структурою активів
Інтегральний	Комбінує фінансові, виробничі, інноваційні та інтелектуальні показники	Забезпечує комплексну оцінку інвестиційного потенціалу
Системний	Базується на врахуванні внутрішніх і зовнішніх факторів, їх взаємозв'язків	Дозволяє прогнозувати розвиток потенціалу та ефективність інвестицій

Джерело: складено автором на основі джерел [].

Таким чином, для визначення інвестиційної привабливості компанії «Фармак» рекомендується здійснювати послідовні етапи мінімально необхідних розрахунків:

Формулювання мети інвестицій та визначення регіону інвестування — обираються напрямки, які забезпечать максимальну ефективність та відповідатимуть стратегічним цілям компанії;

Оцінка типу регіону — враховуються економічні, політичні, соціальні та інфраструктурні характеристики регіону;

Оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання — аналізується інвестиційний потенціал підприємства відповідно до його типу та специфіки діяльності.

Такий підхід дозволяє точніше визначити доцільність інвестицій, а також спрямувати їх у ті напрямки, які відповідають потребам регіону та стратегії розвитку підприємства.

Особливе значення для компанії «Фармак» має інтелектуальний потенціал, який поділяють на два компоненти: трудовий та управлінський потенціали.

Трудовий потенціал охоплює працівників різних вікових та статевих груп, які мають потенційні можливості для досягнення стратегічних цілей. Його якісна характеристика включає рівень освіти, професійну кваліфікацію та досвід роботи за обраною спеціальністю. Трудовий потенціал можна розглядати як граничну величину участі персоналу у виробничих та інноваційних процесах, з урахуванням їх психофізіологічних особливостей, професійних знань та накопиченого досвіду.

Управлінський потенціал відображає здатність керівників і управлінських структур компанії ефективно приймати стратегічні та тактичні рішення в умовах інвестиційного середовища. Своєчасне та компетентне управлінське рішення може суттєво підвищити інвестиційний потенціал підприємства, оптимізувати використання ресурсів та забезпечити реалізацію перспективних інвестиційних проєктів.

Для компанії Фармак ефективне використання трудового та управлінського потенціалу є ключовим фактором підтримки інноваційної активності та зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та міжнародному фармацевтичному ринку.

3.2. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності фармацевтичної компанії ПрАТ «Фармак»

У процесі виконання дослідження було проведено комплексну оцінку інвестиційної привабливості ПрАТ «Фармак», яка включала аналіз як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що визначають можливість розвитку підприємства та залучення інвестицій.

Зовнішня складова інвестиційної привабливості була проаналізована через оцінку інвестиційного потенціалу регіону та рівня інвестиційних ризиків. У роботі була використана адаптована методика рейтингового агентства «Експерт», яка передбачає визначення ключових складових регіонального інвестиційного потенціалу. Для ПрАТ «Фармак» було виділено такі найважливіші потенціали:

- трудовий потенціал регіону;
- інфраструктурний потенціал;
- фінансовий потенціал;
- інноваційний потенціал.

Для кожного потенціалу здійснювалася оцінка системи показників, після чого результати порівнювалися із середніми значеннями по Україні та з аналогічними регіонами, де зосереджені провідні фармацевтичні підприємства.

Трудовий потенціал регіону, де розташоване ПрАТ «Фармак», є одним із ключових конкурентних переваг. Київ та Київська область характеризуються високою концентрацією кваліфікованих спеціалістів у сферах фармації, хімічних технологій, біомедичних наук, інженерії та ІТ. Наявність провідних освітніх та наукових установ (НФаУ, КПІ ім. І. Сікорського, НАН України) забезпечує стійке зростання кадрового резерву.

Таким чином, трудовий потенціал регіону не лише відповідає середньому показнику по Україні, а й переважає його, що створює передумови для стабільного розвитку та реалізації високотехнологічних проєктів «Фармак».

Інноваційний потенціал регіону є значним та стратегічно важливим для підприємства. Київ — один із головних центрів наукових розробок у галузях медицини, біотехнологій та хімічної промисловості. На території регіону функціонує значна кількість науково-дослідних інститутів, лабораторій та технопарків, що сприяє впровадженню інновацій та формує потужне середовище для розвитку фармацевтичного сектору.

Для ПрАТ «Фармак» це створює додаткові можливості щодо:

- реалізації спільних інноваційних проєктів;
- залучення досвідчених дослідників;
- розширення власної R&D діяльності;
- впровадження нових технологічних процесів та продуктів.

Отже, інноваційний потенціал регіону можна оцінити як високий, що робить його одним із ключових критеріїв зростання інвестиційної привабливості підприємства.

Фінансовий потенціал оцінювався через стан місцевих бюджетів, економічну активність та наявність можливих джерел фінансування інноваційних проєктів. Незважаючи на певну бюджетну напруженість, характерну для країни в умовах воєнного часу, Київ зберігає лідируючі позиції щодо обсягів надходжень, ділової активності та розвитку приватного сектору.

Водночас оцінка фінансового потенціалу показала, що можливість прямого залучення коштів місцевих бюджетів для інвестицій у фармацевтичні підприємства є обмеженою. Тому фінансовий потенціал не був включений до підсумкової інтегральної оцінки.

Однак варто зазначити, що ПрАТ «Фармак» може розраховувати на участь у державних та міжнародних програмах підтримки інновацій, зокрема грантах ЄС, Horizon Europe та інших інструментах розвитку фармацевтичної галузі[67].

Інфраструктурний потенціал є складовою, яка має неоднозначний вплив.

З одного боку, Київський регіон має добре розвинуту транспортну, логістичну та енергетичну інфраструктуру, що є важливим для фармацевтичного виробництва, яке потребує суворого дотримання умов транспортування та зберігання.

З іншого боку, значне навантаження на транспортні мережі, логістичні затримки та зростання вартості логістичних послуг у період нестабільності створюють додаткові ризики. У порівнянні з регіонами, де розташовані виробничі майданчики інших фармкомпаній, «Фармак» має вищі логістичні витрати, що пов'язано з необхідністю транспортування сировини та готової продукції до інших регіонів України та за кордон.

Отже, інфраструктурний потенціал можна оцінити як середній, із наявністю певних обмежень та ризиків, що впливають на інвестиційну привабливість.

За результатами проведеного аналізу було узагальнено вплив основних складових інвестиційного потенціалу регіону на можливості розвитку підприємства. Підсумкові значення інвестиційного потенціалу подано у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інтегральна оцінка інвестиційного потенціалу регіону діяльності ПрАТ «Фармак»

Складова інвестиційного потенціалу	Значення потенціалу (0–1)	Середнє по Україні	Оцінка впливу на підприємство
Трудовий потенціал	0,82	0,67	Позитивний, високий рівень кваліфікації персоналу
Інноваційний потенціал	0,78	0,54	Позитивний, наявність наукових центрів та R&D установ
Інфраструктурний потенціал	0,61	0,63	Нейтральний, існують окремі логістичні обмеження
Фінансовий потенціал регіону	0,49	0,52	Обмежений вплив, низький рівень участі бюджетів в інвестпроектах

Загальний інтегральний потенціал	0,68	0,59	Вищий за середній рівень, сприятливий для інвестицій
----------------------------------	------	------	--

Джерело: зроблено автором.

Отримані результати свідчать, що регіональне середовище загалом є сприятливим для інвестиційної діяльності ПрАТ «Фармак». Інтегральне значення потенціалу становить 0,68, що перевищує середній показник по Україні на 15 % рис. 3.1.

Найвагоміший позитивний внесок відображається у:

- трудовий потенціал (0,82) – Київський регіон забезпечує підприємство висококваліфікованими кадрами, що є критично важливим для наукоємної фармацевтичної галузі;

- інноваційний потенціал (0,78) – концентрація закладів науки, лабораторій та вишів створює умови для розвитку R&D-продуктів, технологічних інновацій та модернізації процесів.

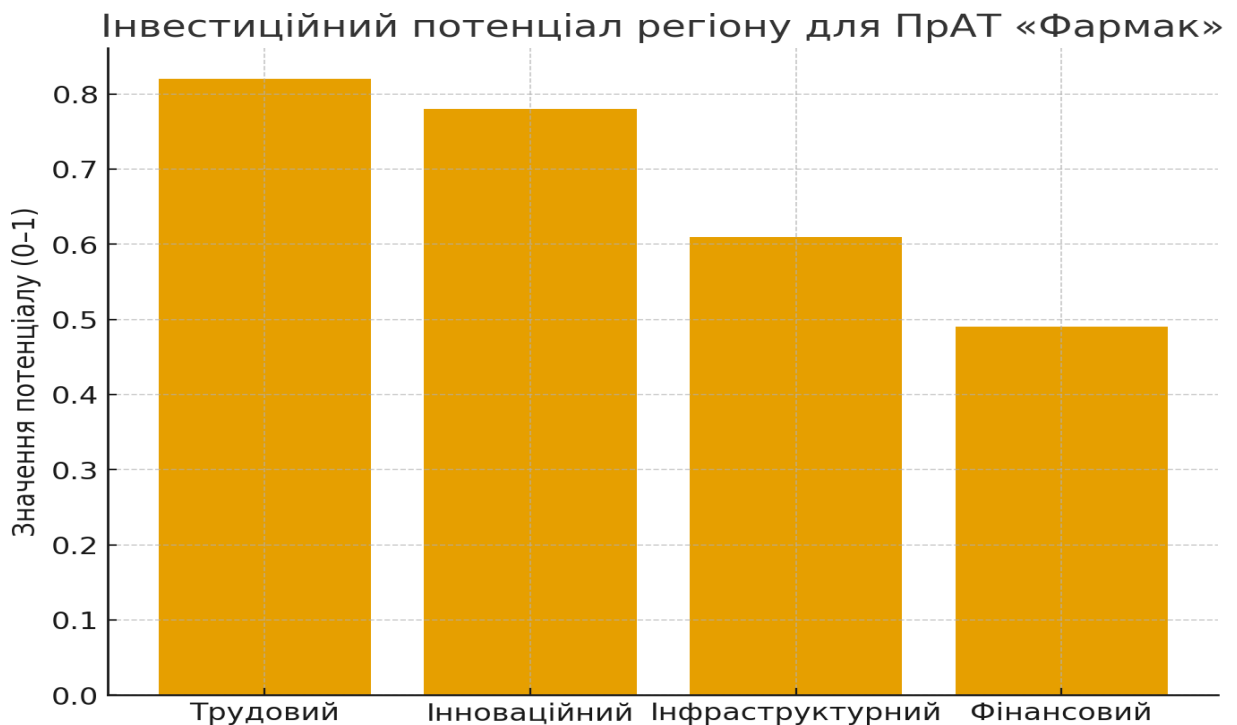

Рис. 3.1. Графік інвестиційного потенціалу регіону ПрАТ «Фармак» у 2024 році.

Водночас інфраструктурна складова (0,61) демонструє лише середній рівень, що пов'язано з високим навантаженням на транспортну

інфраструктуру Київського регіону та зростанням витрат на логістику. Це впливає на собівартість продукції фармацевтичних компаній і потребує оптимізації логістичних ланцюгів.

Фінансовий потенціал (0,49) має обмежений вплив, оскільки можливості фінансування інновацій з боку місцевих бюджетів у воєнний період є мінімальними. Проте підприємство має можливість брати участь у міжнародних програмах підтримки досліджень, що частково нівелює цей недолік.

У підсумку інтегральна оцінка підтверджує, що регіональна інвестиційна привабливість є вищою за середню та сприяє сталому розвитку ПрАТ «Фармак» рис.3.2.

Рис. 3.2. Інвестиції ПрАТ «Фармак» у R&D 2020–2024 роки.

Джерело: побудовано автором.

Також продемонструємо інвестиції в основні засоби ПрАТ «Фармак» рис. 3.3.

Рис. 3.3. Динаміка інвестицій у основні засоби ПрАТ «Фармак»

Джерело: побудовано автором.

В наступному рисунку 3.4 ми продемонструємо всі інвестиції ПрАТ «Фармак» у 2024 році.

Рис. 3.4. Структура інвестицій ПрАТ «Фармак» у 2024 році.

Джерело: побудовано автором.

Розгорнутий аналіз проблем у системі управління інноваційно-інвестиційною діяльністю ПрАТ «Фармак» демонструє основні обмеження, а саме:

1. Нерівномірність інвестицій у напрямки R&D. Частина проєктів отримує значне фінансування (біоеквівалентність, виробництво стерильних форм), інші — фінансуються залишковим принципом.

2. Тривалість інноваційного циклу. Для фармринку розвиток молекули триває 3–5 років, що знижує швидкість окупності інвестицій.

3. Висока залежність від імпортного обладнання та субстанцій. Це створює валютні ризики та збільшує інвестиційне навантаження.

4. Недостатній обсяг цифровізації виробничих та інвестиційних процесів. Впровадження MES/LIMS/ERP часткове, дані не повністю інтегровані.

5. Конкурентний тиск з боку європейських виробників. Змушує збільшувати інвестиції в R&D та оновлення основних фондів.

Розглянувши аналіз проблем у системі управління інноваційно-інвестиційною діяльністю ПрАТ «Фармак» пропонуємо навести шляхи удосконалення:

1. Удосконалення механізму формування інвестиційного портфеля:
 - упровадження моделі інвестиційного скорингу проєктів;
 - ранжування проєктів за критеріями: стратегічна цінність, NPV, термін окупності, ризики GMP/регуляторні;
 - створення єдиного інвестиційного офісу (Investment Office).
2. Підвищення ефективності управління R&D-проєктами:
 - використання Stage-Gate моделі для Фармак (попередній аналіз — прототип — доклініка — BE — реєстрація);
 - впровадження KPI: “вартість формулювання”, “час проходження етапів BE”.
3. Інтенсифікація цифрової трансформації:

- створення єдиного дата-центру інноваційних проєктів;
- автоматизація документообігу GMP+R&D;
- інтеграція процесів обліку інвестицій через ERP.

4. Розвиток виробничої інфраструктури:

- модернізація ліній стерильних форм;
- інвестиції у технології ізоляції та роботизацію лабораторій контролю якості;

- збільшення інвестицій у фармлогістику та холододовий ланцюг.

5. Зниження залежності від імпортованих субстанцій:

- розвиток внутрішнього виробництва субстанцій (API);
- диверсифікація постачальників;
- інвестиції у локальні фармкластери.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення дозволить ПрАТ «Фармак» підвищити ефективність управління інноваційно-інвестиційними процесами, скоротити тривалість інноваційного циклу, оптимізувати структуру інвестиційного портфеля та забезпечити стабільне зростання конкурентоспроможності. Посилення цифровізації та розвиток власних R&D-потужностей формує основу для довгострокового інноваційного лідерства компанії на фармацевтичному ринку України та ЄС.

3.3. Формування стратегічного плану розвитку компанії за рахунок залучення інвестиційних ресурсів

Сучасний етап розвитку фармацевтичної галузі України характеризується посиленням конкуренції, пришвидшенням технологічних змін, інтеграцією до європейського та глобального науково-інноваційного простору. Для збереження лідерських позицій ПрАТ «Фармак» потребує системного стратегічного планування, ключовим джерелом якого виступає

ефективне залучення та управління інвестиційними ресурсами. Інвестиції забезпечують технологічну модернізацію, розробку інноваційних препаратів, розширення ринків збуту, цифровізацію виробничих та управлінських процесів.

У цьому підрозділі сформовано комплексний стратегічний план розвитку підприємства, визначено пріоритетні напрями інвестування, запропоновано модель оптимізації інвестиційного забезпечення та розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності реалізації інноваційно-інвестиційної політики.

Стратегічний план підприємства має ґрунтуватися на реалістичній оцінці зовнішнього та внутрішнього середовища які розглядалося в попередньому розділі, тенденціях фармацевтичного ринку та власних ресурсних можливостях. На основі аналізу діяльності компанії ПрАТ «Фармак» визначено такі ключові напрями стратегічного розвитку:

1. Технологічна модернізація виробництва:

- оновлення ліній із виробництва стерильних препаратів;
- впровадження роботизованих систем фасування;
- модернізація систем контролю якості (Quality Control та QA-системи).

2. Розширення портфелю інноваційних препаратів:

- збільшення інвестицій у R&D-центри;
- запуск нових молекул у сферах кардіології, ендокринології, онкології;
- комерціалізація інноваційних розробок шляхом партнерств.

3. Розвиток експортних можливостей:

- вихід на ринки ЄС, MENA та Латинської Америки;
- сертифікація виробництв відповідно до GMP ЄС;
- формування партнерської мережі дистриб'юторів.

4. Цифровізація бізнес-процесів:

- автоматизація виробничого планування (APS-системи);
- впровадження ERP-платформи нового покоління;
- застосування технологій штучного інтелекту для прогнозування попиту.

5. Укрупнення інфраструктури логістики:

- будівництво автоматизованого складу;
- оптимізація транспортних потоків;
- цифровий контроль холодового ланцюга.

Інвестиційні потреби компанії умовно поділяються на три блоки: виробничі інвестиції, інноваційні (R&D) та інвестиції в цифрову трансформацію таблиця 3.4.

Таблиця 3.4

Інвестиційні потреби компанії ПрАТ «Фармак»

Напрямок	Інвестиційна потреба, млн грн	Термін окупності	Очікуваний ефект
Модернізація виробництва	1 200	3–4 роки	+18% продуктивності, зниження собівартості на 6–8%
R&D та інновації	800	4–6 років	+6–8 нових препаратів, ріст виручки на 12%
Експорт та сертифікація	350	2–3 роки	Вихід на 4–5 нових ринків
Цифровізація	250	2 роки	Оптимізація витрат, підвищення прозорості бізнес-процесів
Логістична інфраструктура	500	4–5 років	Скорочення термінів поставок, мінімізація втрат

Джерело: побудовано автором.

Основними джерела фінансування для ПрАТ «Фармак» залишаються:

- власні кошти підприємства (нерозподілений прибуток);
- довгострокові кредити ЄБРР та ЄІБ для інновацій і модернізації;
- державні програми грантової підтримки інноваційних розробок;
- прямі іноземні інвестиції у формі стратегічного партнерства;

- корпоративні облігації для фінансування інфраструктурних проєктів.

Пропонуємо продемонструвати побудовану нами модель стратегічного управління розвитку ПрАТ «Фармак». Стратегічна модель формування та реалізації інвестиційного плану передбачає такі ключові блоки рис. 3.5.

Прогноз впливу інвестицій на ключові показники діяльності ПрАТ «Фармак» після реалізації інвестиційної програми виглядатимуть наступним чином:

- приріст обсягу продажів — +25–32% за 5 років;
- збільшення частки експорту — з 30% до 45%;
- зростання EBITDA — до 15–17%;
- розширення портфелю продуктів — на 20%;
- зменшення собівартості виробництва — на 7–10%;
- підвищення рівня інноваційності (частка R&D у витратах) — до 8–10%.

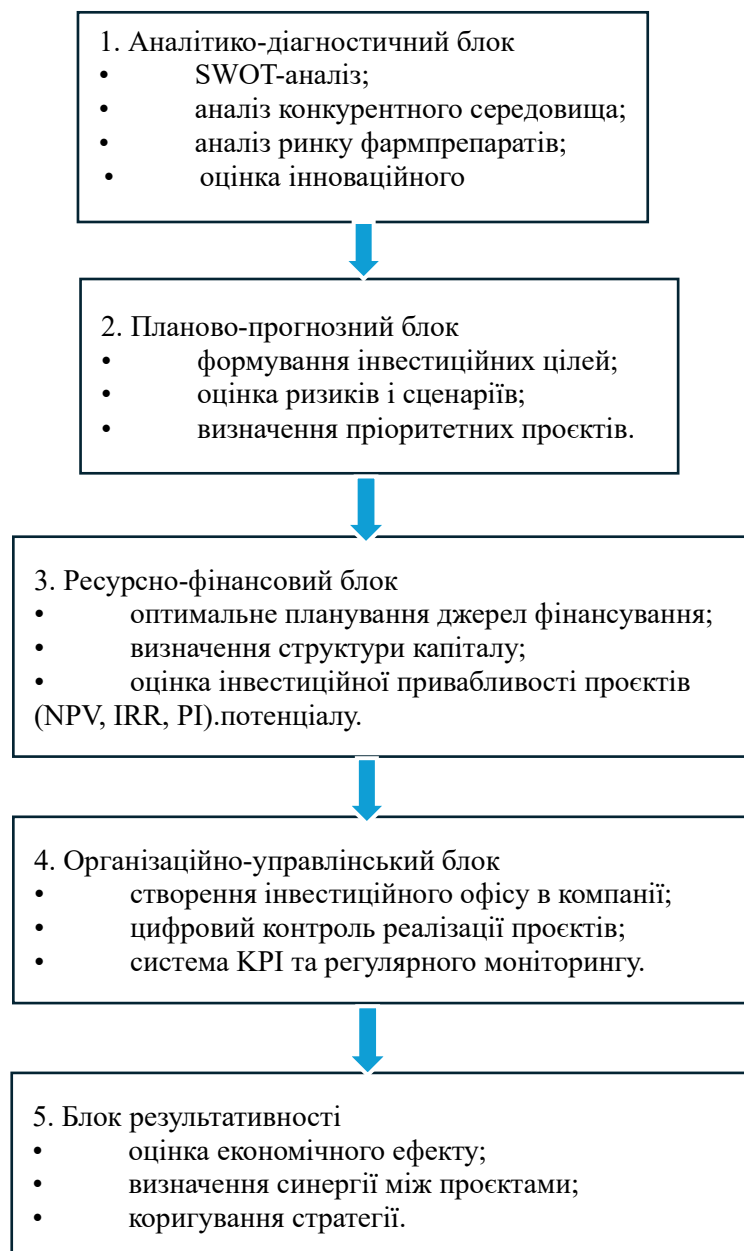

Рис. 3.5. Стратегічна модель формування та реалізації ПрАТ «Фармак».

Джерело: сформовано автором.

Спробуємо сформувати до нашої стратегічної моделі також і не виключені ризики, тобто шляхи їх мінімізації таблиця 3.5.

Таблиця 3.5

Можливі ризики та шляхи їх мінімізації ПрАТ «Фармак»

Ризик	Прояв	Заходи реагування
Регуляторний	Зміни у GMP, ціноутворенні	Постійний аудит відповідності, адаптація виробництва

Продовження таблиці 3.5

Технологічний	Застарівання обладнання	Інвестування у роботизацію та автоматизацію
Ринковий	Посилення конкуренції	Диференціація продуктів, інноваційні розробки
Фінансовий	Валютні коливання, кредитна політика	Хеджування, диверсифікація джерел фінансування
Логістичний	Перебої постачання	Розвиток власної логістичної інфраструктури

Джерело: побудовано автором.

Отже, сформувавши стратегічний план розвитку компанії за рахунок залучення інвестиційних ресурсів спробуємо надати рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційного розвитку ПрАТ «Фармак»:

1. Запровадити довгострокову інноваційно-інвестиційну стратегію (7–10 років).
2. Створити інвестиційний офіс (Project Management Office).
3. Розширити співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями (ЄБРР, Horizon Europe).
4. Удосконалити цифрову екосистему: впровадження ERP, APS, MES.
5. Розвивати партнерства з університетами та R&D-лабораторіями.
6. Оптимізувати логістичні операції завдяки автоматизації складів.
7. Підвищувати кваліфікацію персоналу через внутрішні навчальні центри.
8. Розширити експортну географію шляхом сертифікації виробництва за стандартами ЄС.

Формування стратегічного плану розвитку ПрАТ «Фармак» на основі ефективного залучення та використання інвестиційних ресурсів створює основу для довгострокового зростання підприємства, його конкурентоспроможності та інноваційності. Реалізація запропонованих заходів забезпечить підвищення рентабельності, розширення ринків збуту та зміцнення позицій компанії на глобальному фармацевтичному ринку.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз літературних джерел та нормативно-правових актів засвідчив, що інноваційно-інвестиційна діяльність є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємства. Встановлено, що ефективне цілепокладання, стратегічне планування та контроль за реалізацією інвестиційних програм забезпечують не лише фінансову стабільність, а й сталий розвиток у довгостроковій перспективі. Досліджено зарубіжний досвід управління інноваційно-інвестиційними процесами, що дозволяє адаптувати найкращі практики до умов українського фармацевтичного підприємства.

Організаційно-економічна характеристика підприємства та аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища дозволили виявити сильні та слабкі сторони компанії.

ПрАТ «Фармак» має одну з найсильніших ринкових позицій серед вітчизняних фармацевтичних виробників у 2022–2024 роках. Компанія вирізняється найбільшим асортиментом продукції, широкою географією експорту, високим рівнем інноваційності та значною інвестиційною активністю, що формує її стійкі конкурентні переваги та підвищує загальний рівень інвестиційної привабливості.

Було проведено оцінку фінансового стану, конкурентного середовища та інвестиційної привабливості регіону. Виявлено, що компанія має стабільний фінансовий стан і високий потенціал трудових та інноваційних ресурсів, проте обмежений інфраструктурний потенціал підвищує транспортні та логістичні витрати. Отримані дані стали підґрунтям для формування стратегічного плану розвитку та моделі залучення інвестиційних ресурсів.

У третьому розділі розроблено комплекс пропозицій щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності ПрАТ «Фармак». Серед ключових напрямів: модернізація виробничих потужностей, розвиток науково-дослідного сектору, цифровізація бізнес-процесів, розширення

експортного потенціалу та оптимізація логістичної інфраструктури. Запропоновано модель управління інвестиційними ресурсами, що включає аналітичний, планово-прогнозний, ресурсно-фінансовий, організаційно-управлінський та контрольний блоки. Реалізація запропонованих заходів дозволяє підвищити продуктивність виробництва, знизити собівартість продукції, збільшити обсяги експорту та рентабельність інвестицій.

Розроблено повноцінний стратегічний план розвитку ПрАТ «Фармак» за рахунок залучення інвестиційних ресурсів. Даний план включає технологічну модернізацію виробництв, розширення науково-дослідної діяльності, посилення експортного потенціалу, розвиток цифровізації та оптимізацію логістичної інфраструктури. Визначено прогнозні обсяги інвестицій для кожного напрямку, терміни окупності та очікувані економічні результати. Показано, що реалізація запропонованої інвестиційної програми дозволить підвищити продуктивність виробництва на 15–18%, збільшити експортну частку до 45%, знизити собівартість продукції та забезпечити ріст виручки на 25–32% протягом п'яти років.

Значний акцент зроблено на ризиках інноваційно-інвестиційної діяльності та шляхах їх мінімізації. Проаналізовано технологічні, фінансові, ринкові, регуляторні та логістичні ризики, а також запропоновано інструменти їх нейтралізації — диверсифікацію поставок, цифровий контроль ланцюгів постачання, хеджування валютних ризиків, постійний аудит GMP-відповідності та впровадження систем управління якістю нового покоління.

Узагальнюючи результати, можна зазначити, що інноваційно-інвестиційна стратегія ПрАТ «Фармак» має стати основою його розвитку на найближчі 7–10 років. Поєднання ефективного управління інвестиційними потоками, технологічної модернізації, R&D-активності та цифрової трансформації забезпечить стійке зростання показників діяльності та дозволить підприємству залишатися конкурентним у динамічних умовах глобального фармацевтичного ринку.

Загальний аналіз результатів трьох розділів дозволяє сформулювати такі ключові висновки:

- ПрАТ «Фармак» має стійкі позиції на національному ринку, стабільний фінансовий стан і високий потенціал для розвитку інноваційної діяльності.
- Ефективне управління інвестиційними ресурсами потребує застосування системного підходу, включаючи оцінку ризиків, планування, фінансове та організаційне забезпечення.
- Інноваційно-інвестиційна стратегія компанії, поєднана з цифровізацією та модернізацією виробництва, забезпечує стійке зростання ключових показників: обсягів продажів, частки експорту, продуктивності праці, рентабельності та частки інноваційних продуктів.
- Розроблена модель стратегічного управління інвестиціями дозволяє контролювати ефективність витрачання коштів, забезпечує синергію між проектами та дозволяє своєчасно коригувати напрямки розвитку.
- Впровадження запропонованих заходів забезпечить довгострокову конкурентоспроможність підприємства, зміцнення його позицій на міжнародних ринках та підвищення рівня інноваційної активності.

Таким чином, комплексний підхід, поєднання теоретичних знань, аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів та розробка стратегічного плану розвитку ПрАТ «Фармак», створюють міцну основу для підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності та сталого зростання компанії у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамчик В.В. Міжнародна інвестиційна та інноваційна діяльність: теоретичні та прикладні аспекти: навчальний посібник. Тернопіль : Крок, 2014. 238 с.
2. Апарова О.В. Формування портфеля інвестицій для забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних телекомунікаційних підприємств. 2014. 2(10). С. 72–77.
3. Аптечний продаж за підсумками 2024 року ; огляди фармацевтичного ринку 2023–2024 рр. URL: <https://www.apteka.ua>
4. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент К. : МП «ІТЕМ» ЛТД «Юнайтед Лондон трейд Лімітед», 2015. 341с.
5. Бондаренко Т. П. Методики комплексної оцінки інвестиційної привабливості : монографія. Дніпро : ДНУ, 2020. 180 с. URL: <https://www.dnu.dp.ua>
6. Бутрін Ю.В., Корнілова В.Ю. Ризики створення інвестиційного портфеля. 2016. № 2 (3). С. 10-14.
7. Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б., Луковська Ю.М. Діагностування стану інвестиційного клімату в Україні. Вип.№1. 2018. 11 с.
8. Вахович І.М. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону. 2011. № 1. С. 138-144.
9. Грибіненко О.М. Економічний розвиток України в умовах покращення інвестиційного клімату. 2017. № 117. С. 75—86.
10. Геєць В. М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України : монографія. Х. : Константа, 2016. 272 с.
11. Гончарук Ю. В. Ризик-менеджмент у фармацевтичній сфері : монографія. Харків : ХНУ, 2021. 212 с. URL: <https://www.univer.kharkov.ua>

12. Державна служба статистики України. Фінансові показники фармацевтичних підприємств України. Київ, 2023. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
13. Іваненко О. П. Фінансовий аналіз підприємства : монографія. Київ : Наукова думка, 2020. 256 с. URL: <https://naukadumka.org.ua>
14. Єндовицький Д. А. Інвестиційна привабливість підприємств: економічний та управлінський аспекти : монографія. Київ : КНЕУ, 2019. 198 с. URL: <https://kneu.edu.ua>
15. Закон України «Про інвестиційну діяльність». Редакція 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
16. Зоріна О.В. Актуальні проблеми аналізу інвестиційної діяльності організації. 2016. № 12. С. 8-1.
17. Ідрисова З.М., Арсланова І.К. Когнітивне моделювання раціональної структури інвестування промислових підприємств. 2014. Т. 25. № 2. С. 46-49.
18. Іваненко С. М. Управління інвестиційною діяльністю компанії : навч. посіб. Харків, 2019. URL: <https://library.univer.kharkov.ua>
19. Камілова Р.Ш., Муртілова К.М. Система показників аналізу та оцінки ефективності інвестицій. 2015. № 6. С. 80-84.
20. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні. 2011. № 2(6). URL: http://tourlib.net/statti_kolesnyk6.htm
21. Ковтун Н. В. Факторний аналіз ефективності інвестиційного процесу та діяльності. К. : ТОВ ЮФ «Юр-Агро-Веста», 2015. № 7 (9). С. 27 – 31.
22. Королькова Е.М. Ризик-менеджмент реальних інвестицій. *Економіка і підприємництво*. 2016. № 7 (72). С. 536-546.
23. Короткова О.М. Інвестиції та їх вплив на сучасну економіку. 2016. Т. 11. С. 3666-3670.

24. Ковальчук В. А. Сутність поняття «національний інвестиційний проект». Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. молодих учених та студентів. Х.: НТМТ. 2015. С. 193–197. URL:<http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10234/1/5.pdf>
25. Ковальчук А. І. Стратегії розвитку фармацевтичних компаній та інвестиційна ефективність : монографія. Львів : ЛНУ, 2021. 198 с. URL:<https://lnu.edu.ua>
26. Коваленко В. П. Інвестиційна привабливість підприємств України : монографія. Київ, 2020. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua>
27. Лисиця Л. В. Інвестиційний проект як економічна категорія. *Управління розвитком*. 2014. № 2. С. 108–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_2_45
28. Мамотенко Д. Ю. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 628. С. 209–216. URL: http://vlp.com.ua/files/32_13.pdf
29. Малько К. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 3. С. 100-105.
30. Марченко О.В. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №6. С.157–162.
31. Махмудов Х. З., Петренко І.І. Інвестиційний проект як форма інвестиційного потенціалу підприємства. *Економіка і регіон*, 2011. № 2. С. 132–136. URL: http://econrig_2011_2_28.pdf
32. Однорог М.А. Політика інвестиційного забезпечення як засіб реалізації стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 9. С. 7-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2014_9_4.

33. Орлов І. В. Інтегровані підходи до оцінки інвестиційного потенціалу підприємств : монографія. Одеса : ОДУ, 2019. 204 с. URL: <https://onu.edu.ua>
34. Параконний С.В., Войшвілло Л.В., Шпанковський І.В. Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*: Луганськ, 2011. № 11(153), ч. 1. С. 68-76.
35. Петренко С. В. Інвестиційна привабливість підприємств: теорія та практика : монографія. Харків : ВД «Основа», 2019. 312 с. URL: <https://osnova.com.ua>
36. Петренко О. А. Методики оцінки інвестиційного потенціалу підприємств : монографія. Львів, 2021. URL: <https://repository.lnu.edu.ua>
37. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. К.: Лібра, 2012. 472 с.
38. Побоченко Л.М., Смицнюк С.С. Оцінка інвестиційної привабливості України та зарубіжний досвід стимулювання іноземних інвестиційних потоків. - URL: <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/5904>.
39. Подлескій А.В. Вітчизняний і зарубіжний досвід в області оцінки інвестиційних рішень URL: <http://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/10087/%D0%A1.%20101-104.pdf?>
40. ПрАТ «Фармак». Консолідована фінансова звітність та прес-релізи щодо інвестиційної діяльності за 2023–2024 рр. URL: <https://farmak.ua>
41. ПрАТ «Дарниця». Річні звіти та офіційні прес-релізи за 2022–2024 рр. URL: <https://darnytsia.ua>
42. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560–XII. База даних «Законодавство України». ВР України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page>

43. Прямі інвестиції (акціонерний капітал та боргові інструменти) в економіці України/з України (за періоди з початку року) – Державний комітет статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
44. Рач В.А. Особливості комерційного аспекту проектного аналізу регіональних освітніх проектів. Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. № 1(33). С. 112-119
45. Саламатін А.В., Петрова Д.Б. Методика діагностики та класифікації ризиків інвестиційних проектів. *Економіка і соціум*. 2016. № 11. С. 274-277.
46. Смоляк С.А. Питання оцінки. Облік факторів невизначеності і ризику. *Питання оцінки*. 2016. № 2 (84). С. 55-61.
47. Сидоренко В. М. Фінансово-економічні методи оцінки підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2018. 224 с. URL: <https://kneu.edu.ua>
48. Соколюк К.Ю. Інвестиційний проект як засіб реалізації інвестиційних ресурсів. Збірник наукових праць ВНАУ. *Економічні науки*. № 2(77). 2013. С. 82-91.
49. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. 2017 URL :[http://icps.com.ua/assets/uploads/ files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf](http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf)
50. Чорна М.В., Глухова С.В. Формування ефективної інвестиційної політики підприємства: монографія. Харків.: 2010. 210 с.
51. Шапошникова Т.В. Порівняльний аналіз методів економічної оцінки інвестицій. *Молодий вчений*. 2016. № 10 (114). С. 1528-1531.
52. Швед В.В., Закладний О.А. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. Вінниця, 2017. 224 с.
53. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності. К. : Генеза, 2017. 384 с.

54. Шевченко М. Л. Експертні методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств : монографія. Київ : ВД «Наука і освіта», 2018. 176 с. URL: <http://naukaosvita.com.ua>
55. Шилова О.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*: наук. журнал. Луганськ, 2012. № 11(182), ч. 1.
56. Штейн Е.М., Алексєєва Ю.В. Теоретичні підходи до оцінки інвестицій. *Економіка і підприємництво*. 2015. № 4. С. 616-622
57. Фармацевтична компанія «Юрія-Фарм». Фінансова звітність та відкриті дані за 2023–2024 рр. URL: <https://www.uf.ua>
58. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: МАУП, 2011. 280 с.
59. Халикова К.С., Рижкова С.К. Оцінка впливу чинників на основі когнітивного моделювання та експертної оцінки. *Гуманітарні наукові дослідження*. 2016. № 2 (54). С. 300-303.
60. Щукін Б.М. Аналіз інвестиційних проєктів : конспект лекцій. К.: МАУП, 2012. 128 с.
61. Фармацевтична галузь і фармацевтичний ринок в Україні: стан і проблеми розвитку URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4227:rinok-likarskikh-zasobiv-v-ukrajini-2&catid=8&Itemid=350
62. Standard & Poor's. Global Ratings Methodology. New York : S&P Global, 2020. 120 p. URL: <https://www.spglobal.com/ratings>
63. Hurjui, M.C. Hurjui Investment projects: general presentation, definition, classification, characteristics the stages. *The Annals of The «Ștefan cel Mare» University Suceava*. No. 8, 2008. P. 92–98.
64. 87. Herrstein R. J. *Quortely – Atlantic Monthly* / R. J. Herrstein N.Y.: Educational Researcher, 1975. № 3. P. 120–135. URL: <http://www.mckinseyquarterly.com>.

65. World Bank. Economic Overview: Ukraine. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/ukraine>

66. Farmak. Innovation Programs and R&D Activities. URL: <https://farmak.ua/innovation>

67. Ministry of Health of Ukraine. Statistical Data on the Pharmaceutical Market. 2023. URL: <https://moz.gov.ua>

68. The Pharmaceutical Industry in Figures, Key data, 2018 update. The European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. URL: <http://www.efpia.eu>.

69. Proxima Research. Pharmacy Sales 2023; Pharmacy Sales for 9 Months of 2024. Market Audit (PharmXplorer). URL: <https://proximaresearch.com>